

De bescherming van de privacy in de Belgische wetgeving.

Overzicht van de bestaande wetgeving en een blik vooruit naar de op handen zijnde veranderingen.

Dirk Lambrecht

Onder wetenschappelijke begeleiding van
Prof.dr. J. Stuyck en
Mevr. E. Ballon

1. Inleiding

1.1. Waarom dit onderwerp

Op de eerste plaats is de bescherming van persoonsgegevens in het kader van de geautomatiseerde verwerking van deze gegevens een materie die met het opkomen van nieuwe technologieën zoals e-commerce een steeds grotere rol zal gaan spelen in ons recht. Zeker als we spreken over business to consumer e-commerce speelt de bescherming van deze gegevens een ongelooflijk grote rol.¹

Bij het ter perse gaan van dit nummer van Jura Falconis verneemt de redactie dat er een nieuw Koninklijk Besluit ter uitvoering van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens is verschenen in het Belgisch Staatsblad (B.S. 13 maart 2001). Deze bijdrage is echter afgesloten rond het einde van februari 2001. Daarom is dit nieuwe Koninklijk Besluit niet in de bijdrage opgenomen.

¹ Zo toont een recent onderzoek van de universiteit van Georgetown aan dat:

- 92,8 % van alle websites op zijn minst één soort persoonsgegeven verzamelt (bv.: adres, naam, ...)
- van de onderzochte sites staat op 65,9 % een waarschuwing met betrekking tot de privacy
- terwijl slechts 13,6 % van de sites die een vermelding bevatten omtrent privacy melding maakte van de alle 5 de mogelijkheden waarover de betrokkene beschikt, zijnde mededeling (vermeld bij 89,8 %), keuzevrijheid van de betrokkene (vermeld bij 61,9 %), recht van toegang tot de gegevens (vermeld bij slechts 40,3 %), veiligheid van de gegevens (vermeld bij 45,8 %) en contactinformatie met betrekking tot de houder van het bestand (vermeld bij 48,7 %) op een totaal van 361 onderzochte commerciële sites gekozen uit de top 7500 URL ranking van januari 1999.

De resultaten van dit onderzoek zijn uitgebreid weergegeven op

<http://www.msb.edu/faculty/culnanm/gippshome.html>

Het is dan ook noodzakelijk om op internationaal vlak zo snel mogelijk te komen tot een zo uniform mogelijke regeling die bovendien de nodige bescherming biedt. Vooral wat dit laatste betreft heb ik zo mijn twijfels bij de huidige regeling.

Ten tweede speelt de bescherming van persoonsgegevens ook naar intern Belgisch recht een steeds grotere rol. Technieken als direct marketing zijn in volle expansie en maken persoonsgegevens tot een gegeerd goed. Niet zelden worden deze gegevens misbruikt of buiten het medeweten van de verstrekker van de gegevens verhandeld. Gevoelige gegevens over natuurlijke personen zijn in honderden databanken opgeslagen, en het is als betrokkene quasi-onmogelijk om zelfs maar te weten te komen wie wat over u weet. Het recht op inzage en correctie wordt in de praktijk zelden of nooit toegepast, en wanneer men daadwerkelijk probeert zijn inzagerecht uit te oefenen wordt men op z'n zachtst gezegd afgescheept.

1.2. Historiek

De bescherming van persoonsgegevens is een redelijk recent fenomeen in het recht. De eerste maal dat er in België over gerept werd was in 1976, wanneer de toenmalige minister van justitie Herman VANDERPOORTEN een wetsontwerp indient met betrekking tot het afluisteren en bespieden en gegevensbanken.² Een en ander leidde in 1983 tot het uitvaardigen van de wet op het Rijksregister.³ In de Rijksregisterwet treffen we voor het eerst het toegangs- en het correctierecht aan. Ook werd een 'Raadgevende commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer' opgericht, belast met het toezicht op de naleving van de bepalingen van de wet.

Op 7 mei 1982 had België ook het zgn. Databeschermingsverdrag van de Raad van Europa ondertekend.⁴ Dit verdrag verplicht de verdragsluitende staten om de nodige interne wetgeving uit te vaardigen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De Raad wenste dit verdrag geratificeerd te zien voor eind 1982, maar België was een van de vier lidstaten die tot in 1992 nalieten een algemene wetgeving inzake van de bescherming van persoonsgegevens te

² Ontwerp van wet tot bescherming van bepaalde aspecten van de persoonlijke levenssfeer, *Parl. St.*, Senaat, 1975-76, 846.

³ Wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, *B.S.*, 21 april 1984.

⁴ Verdrag nr. 108 van 28 januari 1981 tot bescherming van personen ten opzichte van de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, ondertekend te Straatsburg op 28 januari 1981; in België geratificeerd door de Wet van 17 juni 1991 houdende goedkeuring van het Verdrag tot bescherming van personen ten opzichte van de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, opgemaakt te Straatsburg op 28 januari 1981, *B.S.*, 30 december 1993, 29023.

adoptereren.⁵ Eind 1983 werd het wetsontwerp van VANDERPOORTEN opnieuw (lichtjes gewijzigd) ingediend door Justitieminister GOL.⁶

Begin 1990 komt de problematiek van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens opnieuw ter sprake bij de oprichting van de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid.⁷ Diezelfde wet richt ook de ‘Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer’ (verder verkort CBPL genoemd) op.

In de Schengen-uitvoeringsovereenkomst van 19 juni 1990 komen de deelnemers, waaronder België, overeen dat zij een wetgeving over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van persoonsgegevens moeten hebben ingevoerd alvorens voornoemde uitvoeringsovereenkomst kan worden geratificeerd. Hierdoor neemt de internationale druk op België om eindelijk over te gaan tot het adopteren van een dergelijke wetgeving dermate toe dat dan toch de belangstelling van de regering gewekt wordt. Dit resulteert in een nieuw wetsontwerp, ditmaal ingediend door toenmalig Minister van Justitie WATHELET.⁸ Het is een ontwerp dat nogal op de vlakte blijft: de beschermingsmaatregelen worden wel aangestipt, maar de uitwerking wordt voor een groot deel overgelaten aan de Koning.⁹ Bovendien is het ontwerp op het ogenblik van zijn totstandkoming al achterhaald: op dat moment bestaat er immers al een ontwerp-richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschap die tot stand is gekomen in de schoot van de Europese Commissie met een tekst die duidelijk afwijkt van die van het ontwerp WATHELET.¹⁰ Het is dit voorstel dat leidt tot de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (*B.S.* 18 maart 1993).

De Belgische regering schuift de datum van de inwerkingtreding van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (verder verkort W.V.P.) voortdurend voor zich uit, in die mate zelfs dat een aantal bepalingen van deze wet pas in werking zal treden wanneer ze al achterhaald zijn. Tussen 1993 en 1996 worden een vijftiental uitvoerings-K.B.’s gepubliceerd.

⁵ De andere drie zijn Griekenland, Italië en Spanje

⁶ Wetsontwerp tot bepaalde aspecten van de persoonlijke levenssfeer, *Parl. St.*, Senaat, 1983-84, 778.

⁷ Wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, *B.S.* 22 februari 1990.

⁸ Wetsontwerp tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *Parl. St.* Senaat, 1990-91, 1610.

⁹ ROBBEN, F., “Het wetsontwerp Wathelet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.o.v. de verwerking van persoonsgegevens”, *Comp.* 1992, 2-9.

¹⁰ DUMORTIER, J., SURMONT, J., “Het Belgisch wetsontwerp over de bescherming van persoonsgegevens in Europees perspectief”, *Comp.* 1992, 14-22.

1.3. Recente ontwikkelingen inzake bescherming persoonsgegevens

Terwijl de Belgische wetgever nog volop bezig is besluiten uit te vaardigen in uitvoering van de W.V.P. , vaardigen het Europees Parlement en de Raad op 24 oktober 1995 een richtlijn uit betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens. Deze richtlijn geeft als uiterste datum van omzetting 25 oktober 1998 op.

De Belgische regering laat deze termijn verstrijken zonder tot een omzetting te komen. Pas op 11 december 1998, dus ruim twee maanden te laat, wordt de wet tot omzetting van de richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrij verkeer van die gegevens uitgevaardigd.

Op 2 maart 1999 wordt deze wet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Art. 52 van de omzettingwet zegt: *“Iedere bepaling van deze wet treedt in werking op de datum bepaald door de Koning. De Koning bepaalt de termijn binnen welke de verantwoordelijke voor de verwerking zich naar de bepalingen van deze wet dient te schikken voor de verwerkingen die op het ogenblik van hun inwerkingtreding bestaan.”* Het is m.a.w. wachten op het uitvoeringsbesluit om te weten wanneer de omzettingwet in werking zal treden, en wanneer de omzetting dus daadwerkelijk geschied zal zijn.

Tot op heden is dat K.B. nog niet uitgevaardigd. Op de internetsite van het ministerie van justitie staat wel al een werkversie vermeld¹¹, maar de site geeft geen aanknopingspunt met betrekking tot eventuele data van afkondiging of publicatie. Bovendien is de versie die op het internet staat nog steeds de werkversie van de vorige regering. Art. 49 van het K.B. stelt wel dat alle bepalingen van de wet van 11 december 1998, dit is de omzettingwet, in werking treden op de eerste dag van de vierde maand volgend op deze waarin dit besluit in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt. Het in werking te treden K.B. past de huidige wetgeving vooral formeel aan: het merendeel van de huidige uitvoeringsbesluiten wordt herroepen, maar inhoudelijk levert dit weinig verschil op aangezien de meeste materiële regels hernomen worden. Het is hoe dan ook positief te noemen dat het kluwen van uitvoeringsbesluiten wordt vervangen door één enkel K.B.

Tenslotte had ik graag nog even vermeld dat op 15 maart 2000 een voorlopige overeenkomst gesloten is tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten van Amerika inzake de bescherming van persoonsgegevens en het verkeer van persoonsgegevens tussen de Unie en de Verenigde Staten. Het gaat om de

¹¹ <http://www.just.fgov.be>

zogeneten ‘safe harbour’ – principes¹², die een brug vormen tussen de Amerikaanse aanpak van zelfregulering en de Europese aanpak die steunt op wetgeving.¹³

1.4. Kort overzicht van de inhoud van dit werk

Vanuit het Belgisch standpunt bekeken zijn er drie basisdocumenten inzake de bescherming van persoonsgegevens. In chronologische volgorde opgesomd zijn dat ten eerste de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (voortaan W.V.P.), ten tweede Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (voortaan Richtlijn), en tenslotte de Wet van 11 december 1998 tot omzetting van de richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (voortaan Omzettingswet).

Vreemd genoeg zijn vandaag alledrie deze teksten min of meer vigerend Belgisch recht: strikt genomen is alleen de W.V.P. vigerend Belgisch recht, maar uit de rechtspraak van o.a. het Europees Hof van Justitie valt af te leiden dat Richtlijnen die niet omgezet zijn binnen de daartoe gestelde termijn onder bepaalde voorwaarden kunnen ingeroepen worden door de rechtszoekende. Bovendien is het algemeen aanvaard dat de in casu Belgische rechter ingeval van discussie steeds zo Richtlijn-conform¹⁴ mogelijk dient te interpreteren.

Wat de tot op heden niet in werking getreden Omzettingswet betreft, kan een rechtszoekende die een beroep wil doen op de daarin opgenomen bepalingen zich steunen op de o.a. in het Opel Austria – arrest¹⁵ van het Europees Gerecht van Eerste Aanleg aanvaarde voorwerking van bestaande, nog niet in werking getreden wetgeving.

Ik geef toe dat dit alles nogal vergezocht is, maar het illustreert twee zaken: enerzijds de chaos in de huidige regelgeving met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens en anderzijds de laksheid van de Belgische wetgever ter zake. Het K.B. dat uitvoering zal geven aan de omzettingswet en

¹² Voor een bespreking van deze principes zie DUMORTIER, J., en GOEMANS, C., *Personal data protection in the digital economy: the role of standardisation*, LEUVEN, ICRI, 1999, p.16-17.

¹³ Meer informatie over deze onderhandelingen is te vinden op: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/media/dataprot/news (geconsulteerd op 27/3/00)

¹⁴ LENAERTS, K., en VAN NUFFEL, P., *Europees recht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 1999, p.693 met verwijzing naar H.v.J. 8 oktober 1987, *Kolpinghuis Nijmegen*, 80/86, *Jur.*, 1987, (3969) 3987, r.o. 15-16

¹⁵ Ger. 22 januari 1997, Opel Austria, T-115/94

tegelijk ook de Omzettingwet in werking zal doen treden zal een eind maken aan een schandalige situatie.

Hoedanook, het hele werk zal opgebouwd worden rond de W.V.P., de richtlijn en de omzettingwet. Elk van deze teksten zal in een apart hoofdstuk behandeld worden. Aangezien alledrie de teksten inhoudelijk nogal sterk gelijkend zijn zal in een eerste uitgebreid hoofdstuk de W.V.P. gedetailleerd besproken worden, maar zal ik bij de beide andere teksten volstaan met een korte beschrijving en het bespreken van de veranderingen die deze teksten aanbrengen.

In een vierde afsluitend hoofdstuk zal ik dan aan de hand van een bespreking van de rechtspraak terzake proberen enkele kritische opmerkingen te formuleren over de bescherming van persoonsgegevens in het vigerende en het toekomstige Belgisch recht.

2. De Wet van 8 december 1992

2.1. Inleidend: een korte uitleg van de wet¹⁶

De Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens – verder de W.V.P. genoemd – regelt de bescherming tegen het ongeoorloofd opnemen, gebruiken en verspreiden van persoonsgegevens via databestanden. Ook auditieve en visuele registraties vallen onder de wet.

In principe is de W.V.P. van toepassing op elke geautomatiseerde en manuele verwerking van persoonsgegevens die in België plaatsvindt, ongeacht of ze door de overheid dan wel door particulieren gebeurt. Persoonsgegevens in de zin van de W.V.P. zijn gegevens die betrekking hebben op een natuurlijke persoon die wordt of kan worden geïdentificeerd.¹⁷ Een verwerking moet opgevat worden als een systematische en gestructureerde handeling waarbij gegevens op een logische en gestructureerde manier bijeengebracht worden. Het eenvoudig manueel bijhouden van een dossier valt niet onder deze wet. De W.V.P. stelt een aantal beperkingen en voorwaarden aan het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens.

Een eerste belangrijke beperking is het finaliteitsbeginsel (art.5 W.V.P.). Dit beginsel stelt dat de houder van een bestand enkel gegevens mag inzamelen en verwerken voor duidelijk omschreven en wettige doeleinden. De verwerkte gegevens moeten betrekking hebben op het doel van het bestand.

¹⁶ Gebaseerd op de samenvattende uitleg gegeven in circulaire 1652/XXIX aan het bestuur de Straffinrichtingen

¹⁷ Art. 1 W.V.P. somt een aantal definities op, deze worden later uitgebreider behandeld.

Ten tweede creëert de W.V.P. een bijzondere categorie van gegevens die als dusdanig persoonlijk beschouwd worden dat ze in beginsel niet vatbaar zijn voor registratie. Registratie van deze zgn. gevoelige gegevens kan enkel voor doeleinden vastgesteld door wetten en uitvoeringsbesluiten.

Een derde drempel is de meldingsplicht die zowel op de houder van het bestand als op de verwerker van de gegevens rust. De persoon over wie gegevens verzameld worden met het oog op de verwerking ervan, moet op de hoogte gebracht worden van identiteit en adres van de houder van het bestand, de wijze waarop de betreffende gegevens zullen worden gebruikt en van zijn recht op toegang tot en verbetering van de gegevens. Op die meldingsplicht bestaan enkele uitzonderingen (cf. infra). De W.V.P. verschaft aan eenieder die zijn identiteit bewijst het recht om kennis te krijgen van alle gegevens die over hem of haar in gelijk welk reeds bestaand bestand worden bewaard (art. 10 W.V.P.). Bovendien is die persoon gerechtigd om alle onjuiste persoonsgegevens die op hem of haar betrekking hebben kosteloos te doen verbeteren (art. 12 W.V.P.).

Tenslotte dient eenieder die een geautomatiseerde verwerking heeft of wil opstarten daarvan aangifte te doen bij de Commissie ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer (art. 17 W.V.P.), die een register bijhoudt van alle geautomatiseerde verwerkingen.

2.2. Toepassingsgebied en begripsdefinities.

2.2.1. Toepassingsgebied *ratione materiae*

a. Persoonsgegevens

‘Geacht worden ‘persoonsgegevens’ te zijn, de gegevens die betrekking hebben op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd’ (art. 1 §5 W.V.P.).

Om te beginnen is het belangrijk om op te merken dat het toepassingsgebied van de W.V.P. beperkt is tot gegevens over natuurlijke personen. Gegevens over rechtspersonen vallen niet onder de bescherming van de wet. DUMORTIER merkt terecht op dat de wet nalaat te specificeren of het hier al dan niet gaat om levende natuurlijke personen.¹⁸ Dit lijkt misschien irrelevant maar is het zeker niet: DUMORTIER haalt het voorbeeld aan van de toepasselijkheid van de finaliteitsregel. Ik sluit mij aan bij zijn standpunt dat er geen enkele reden is om die regel niet toe te passen na het overlijden van de betreffende natuurlijke persoon. In Duitsland en het Verenigd Koninkrijk wordt de bescherming echter beperkt tot gegevens over levende personen.

¹⁸ DUMORTIER, J., “Wet Persoonsgegevens”, *OPF* afl. 22 (januari 1995).

Welke zijn nu gegevens die betrekking hebben op een persoon? Het verslag van de Senaatscommissie maakt duidelijk dat er hier zéér ruim geïnterpreteerd mag worden: ook foto's en filmbeelden worden immers als dergelijke gegevens aangemerkt, evenals vingerafdrukken en genetische gegevens.¹⁹ Verschillende auteurs²⁰ betreuren die wel zeer ruime opvatting: door geen onderscheid te maken naar de aard van de gegevens wordt een immense hoeveelheid aan objectieve gegevens onderworpen aan de W.V.P. Zij pleiten dan ook voor het invoeren van een bijkomend criterium, nl. dat van de relevantie (hetzij rechtens, hetzij maatschappelijk). Mijns inziens is een ruime interpretatie van 'gegevens die betrekking hebben op een persoon' geenszins problematisch, terwijl het toevoegen van een relevantiecriterium wel eens zou kunnen leiden tot bewijsproblemen. Noch de richtlijn noch de omzettingwet voeren een dergelijk bijkomend criterium in.

Tenslotte vereist de definitie dat de persoon geïdentificeerd of identificeerbaar is. De ratio legis van deze vereiste ligt voor de hand: de wetgever wil het onderscheid maken tussen persoonsgegevens en gegevens van statistische aard. Jammer genoeg laat de wetgever na te zeggen wanneer een persoon dan wel identificeerbaar is. Zowel de richtlijn als de omzettingwet zijn wat dat betreft een pak duidelijker: *als identificeerbaar wordt beschouwd een persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identificatienummer of van één of meer specifieke elementen die kenmerken zijn voor zijn of haar fysieke, fysiologische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit.*²¹

b. Verwerking

Onder verwerking in de zin van de W.V.P. wordt verstaan het geheel van bewerkingen in verband met de registratie en de bewaring van persoonsgegevens, alsook de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van deze gegevens.²² De bewerkingen vormen een samenhangend geheel – namelijk één verwerking – als ze verricht worden met het oog op één generiek doel.²³

De wet maakt verder een onderscheid tussen geautomatiseerde verwerkingen (Art.1, §3 W.V.P.) en het houden van een manueel bestand (Art.1 §4 W.V.P.).

Een geautomatiseerde verwerking is *'elk geheel van bewerkingen die geheel of gedeeltelijk langs geautomatiseerde weg zijn uitgevoerd en betrekking hebben*

¹⁹ DUMORTIER, J., *Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer, wet en parlementaire voorbereiding*, Gent, Mys & Breesch, 1993, p.18.

²⁰ zo o.a. VAN RAEMDONCK, K., "De verwerking van persoonsgegevens in de banksector", *R. W.*, 1996-1997, 897-914 en 937-947.

²¹ Art.1 §1 Wet 11 december 1998; Art. 2 a) Richtlijn 95/46/EG.

²² VAN RAEMDONCK, K., *l.c.*, 897-914 en 937-947.

²³ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, *Gedr.St. Kamer*, 1991-1992, 413/12, 80 e.v.

op de registratie en de bewaring van persoonsgegevens, alsook op de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van deze gegevens'.

Om van een geautomatiseerde verwerking te kunnen spreken moeten dus vier voorwaarden vervuld zijn.

Om te beginnen moet het gaan om een geheel van bewerkingen met het oog op één generiek doel (cfr.supra). Een verwerking is namelijk een geheel van bewerkingen die verschillend van aard kunnen zijn. Het beoogde doel onderscheidt de ene verwerking van de andere. Dit is niet zonder belang. Elke verwerking dient immers afzonderlijk aangegeven te worden (art.17 W.V.P.), waarbij telkens een vergoeding dient betaald te worden. Een verwerking kan slechts één enkele doelstelling hebben. Wanneer dus een zelfde databank gebruikt wordt voor verschillende doeleinden hebben we telkens te maken met een afzonderlijke verwerking.²⁴

Ten tweede moeten de bewerkingen geheel of gedeeltelijk langs geautomatiseerde weg zijn uitgevoerd. Het volstaat daarbij niet dat slechts één bewerking die tot de verwerking behoort geautomatiseerd is: een klassiek handmatig dossier, waarvan alle stukken met een tekstverwerkingsprogramma werden gemaakt en daarna op papier werden afgedrukt, is daarom nog geen geautomatiseerde verwerking.²⁵

Voorts dient het geheel van bewerkingen betrekking te hebben op de registratie en bewaring, alsook op de wijziging, uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van (en dat is het vierde vereist element, waarvoor ik naar de vorige paragraaf verwijs) persoonsgegevens. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de wetgever het loutere verzamelen van gegevens niet als een bewerking beschouwt.²⁶

Het houden van een manueel bestand is dan *'de registratie, de bewaring, de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van persoonsgegevens in de vorm van een bestand op een niet-geautomatiseerde drager*. De opsomming van bewerkingen wijkt formeel af van die bij de geautomatiseerde bewerking doch de rechtsleer neemt aan dat het niet de bedoeling was van de wetgever om inhoudelijk tot een andere interpretatie te komen.²⁷

c. Bestand

²⁴ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *Persoonsgegevens en privacybescherming. Commentaar op de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer*, Brugge, Die Keure, 1998., p.28

²⁵ DUMORTIER, J., "Wet persoonsgegevens" in *OPF*, Afl. 22 (januari 1995)

²⁶ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, p.29

²⁷ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, p.32

'Onder bestand wordt een geheel van persoonsgegevens verstaan, samengesteld en bewaard op een logisch gestructureerde wijze met het oog op een systematische raadpleging ervan' (art.1 §2 W.V.P.).

Het te hanteren criterium om een bestand te onderscheiden van b.v. een dossier is hier dat van de systematische toegankelijkheid.²⁸ Men spreekt van systematische toegankelijkheid wanneer men niet verplicht is om het geheel van de gegevens door te nemen om een nauwkeurig gegeven terug te vinden.²⁹ Het onderscheid is dan ook enkel zinvol met betrekking tot het houden van manuele bestanden, aangezien elke geautomatiseerde verwerking per definitie systematische toegankelijkheid biedt. Zo is de W.V.P. niet van toepassing op bijvoorbeeld een niet automatisch toegankelijke dossierverzameling die louter alfabetisch of chronologisch is gerangschikt of op een telefoonboek.

d. Houder en bewerker van het bestand

De houder van het bestand dient onderscheiden te worden van de bewerker. De bewerker is *'de natuurlijke persoon of de rechtspersoon of de feitelijke vereniging ... aan wie de organisatie en de uitvoering van de verwerking werden toevertrouwd'*. *'Onder houder van het bestand wordt de natuurlijke persoon of de rechtspersoon of de feitelijke vereniging verstaan die bevoegd is om te beslissen over het doel van de verwerking of over de soorten gegevens die erin moeten voorkomen'*.

Dit onderscheid is zeker niet onbelangrijk. De bewerker is diegene die als gedelegeerde van de houder verwerkingen uitvoert met het bestand. Eigenaardig is dat de bewerker niet genoemd wordt in de strafbepalingen van de W.V.P., waarin enkel sprake is van de vertegenwoordiger, de aangestelde en de gemachtigde van de houder. De houder van het bestand is degene die de feitelijke zeggenschap heeft over de verwerking. De uiteindelijke beslissingsbevoegdheid onderscheidt de houder van de bewerker. Het is mogelijk dat één verwerking meerdere houders heeft. Indien de houder een rechtspersoon is die geen zetel in België heeft dan verplicht art. 1 §6 hem om een vertegenwoordiger in België aan te duiden bij wie de betrokkenen hun inzage- en correctierechten kunnen uitoefenen. Voor een natuurlijke persoon is de W.V.P. nog strenger: van een natuurlijke persoon houder wordt namelijk geëist dat hij woonplaats in België kiest! In de parlementaire bespreking werd opgemerkt dat het begrip 'houder van het bestand' eigenlijk een ongelukkige keuze is aangezien 'houder van de verwerking' hier beter op zijn plaats was geweest.³⁰ Een amendement om de term aan te passen werd echter verworpen.³¹

²⁸ Cass. 16 mei 1997, *Comp.*, 1997, 161-164, met noot DUMORTIER, J.

²⁹ Senaatscommissie, Verslag van 27 oktober 1992, *Gedr.St.*, Senaat, B.Z., 1991-1992, 445/2, 48

³⁰ *Parl. Doc. Kamer*, 1990-1991, 1610/4, 2-3

³¹ DUMORTIER, J., *Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer, wet en parlementaire voorbereiding*, Gent, Mys & Breesch, 1993, p.21., het probleem wordt verholpen door de richtlijn

e. Wettelijke uitzonderingen

De tweede paragraaf van art. 3 formuleert een aantal gevallen waarin de wet niet toegepast dient te worden. Om te beginnen worden verwerkingen die wegens hun aard bestemd zijn voor privé-, gezins-, of huishoudelijk gebruik en die bestemming behouden uitgesloten (art.3 §2, 1°). Verder worden uitzonderingen gemaakt voor gegevens die ingevolge een wets- of reglementsbeplanning onder een voorschrift van openbaarmaking vallen (art.3 §2, 2°), verwerkingen waarbij uitsluitend persoonsgegevens worden aangewend waarvan de betrokkene de openbaarmaking verricht of doet verrichten (art.3 §2, 3°) en de verwerkingen van persoonsgegevens die overeenkomstig de wet van 4 juli 1962 betreffende de openbare statistiek worden verricht (art.3 §2, 4°). Tenslotte maakt art. 3 §3 nog een uitzondering voor de verwerkingen van persoonsgegevens die beheerd worden door het Bestuur Veiligheid van de Staat van het Ministerie van Justitie en de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid van het Ministerie van Landsverdediging en die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van hun opdrachten.

2.2.2. Toepassingsgebied *ratione loci*

De wet is van toepassing op “het houden van een manueel bestand in België” en “op elke geautomatiseerde verwerking, ook als de bewerkingen geheel of gedeeltelijk in het buitenland worden gedaan, maar die verwerking in België rechtstreeks toegankelijk is met behulp van middelen die aan de verwerking eigen zijn” (art.3 §1 W.V.P.). Dit standpunt lijkt in de praktijk moeilijk houdbaar: dankzij het internet zijn duizenden databanken in tientallen landen toegankelijk vanuit België. Een dusdanige uitbreiding van de toepasselijkheid van de Belgische wet is problematisch.

2.3. De verplichtingen van de houder van het bestand

2.3.1. *Respect voor de persoonlijke levenssfeer*

Art. 2 van de W.V.P. is de concretisering van het grondrecht op privacy dat ingeschreven staat in art. 8 EVRM. In België is dat recht overigens ook terug te vinden in art. 22 G.W.

2.3.2. *De finaliteitsregel*

‘Persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt voor duidelijk omschreven en wettige doeleinden en mogen niet worden gebruikt op een wijze die

die overal de term 'houder van het bestand' vervangt door 'verantwoordelijke voor de verwerking' (cf. infra).

onverenigbaar is met die doeleinden. Zij dienen, uitgaande van die doeleinden, toereikend, ter zake dienend en niet overmatig te zijn.'

Dit finaliteitsbeginsel is zowat de kern van de W.V.P. Het zal hier dan ook uitgebreid en per onderdeel besproken worden.

a. Duidelijk omschreven doeleinden

De houder van het bestand dient voorafgaand aan de bewerking een duidelijk en welomschreven doeleinde vast te stellen waarvoor de gegevens verwerkt zullen worden. Bij een geautomatiseerde verwerking zal dat doel gepreciseerd moeten worden in de aangifte aan de CBPL. Art. 5 stelt dat dat doeleinde duidelijk omschreven dient te worden. De achterliggende reden hiervan is dat de finaliteit van de verwerking de grens bepaalt van die verwerking: een verwerking is namelijk een geheel van bewerkingen die worden verricht met het oog op een welbepaalde finaliteit. Het is zeer belangrijk te weten dat elke finaliteit een afzonderlijke verwerking vormt. Eén gegevensbank kan dus tegelijk verschillende verwerkingen omvatten, afhankelijk van het aantal doeleinden waarvoor de gegevens gebruikt worden (cf. supra).

Omgekeerd is het perfect mogelijk dat een groot aantal verzamelingen van persoonsgegevens samen één verwerking uitmaakt. Dat is het geval wanneer al die verzamelingen door de houder gebruikt worden voor het nastreven van één welbepaald doel.

Het omschrijven van de finaliteit van een verwerking is dus hetzelfde als het afgrenzen van die verwerking ten opzichte van andere mogelijke verwerkingen van de houder.³² Bij het omschrijven van de finaliteit moet men dan ook een keuze maken tussen een vage of een gedetailleerde omschrijving. Bovendien dient de houder voor elke aangifte een bedrag tussen de 1.500 en de 10.000 BEF te betalen (cf. infra). De houder zal dus altijd geneigd zijn om een zo vaag mogelijke omschrijving te hanteren, zodat hij zo weinig mogelijk gebonden is in het handelen met zijn bestand én zo weinig mogelijk dient te betalen. Vandaar dat de CBPL heeft ingegrepen en zelf een aantal finaliteiten heeft omschreven in het zogeheten Lexicon van finaliteiten.

De CBPL maakt onderscheid tussen:³³

- algemene doeleinden (personeelsadministratie, personeelsbeheer, ..., public relations, verzameling van giften)
- doeleinden van de overheid (belastingen, subsidies, verkiezingen, ...)
- justitie en politie (openbare veiligheid, opsporingen, ...)
- onderwijs (leerlingenadministratie en -begeleiding)
- cultuur en welzijn (bibliotheekbeheer, arbeidsbemiddeling, ...)

³² DUMORTIER, J., "Wet persoonsgegevens", *OPF*, januari 1995

³³ *Ibidem*

- sociale zekerheid
- gezondheidszorg (patiëntenzorg, patiëntenadministratie,...)
- wetenschappelijk onderzoek
- bank- en kredietwezen, verzekeringen (risicodekking, rekeningenbeheer, kredietverlening,...)
- handel (postorderverkoop, **handel in persoonsgegevens**, klantprofilering)
- andere (door de houder zelf te omschrijven).

De houder kan echter geenszins gedwongen worden de finaliteit van zijn bestand te omschrijven zoals dat in het lexicon wordt voorgesteld.³⁴ Hij wordt er wel toe aangezet, doordat een aangifte die niet conform één van de definities van het lexicon is meer kost dan een conforme aangifte, maar de voordelen van een vage definiëring blijven groot: denk maar aan de enorme vrijheid die een houder voor zichzelf kan creëren door een vage definitie van de finaliteit van het bestand. Een vrijheid die hem op juridisch vlak ook een grote bescherming biedt tegen eventuele klachten van betrokkenen of van de CBPL, en dat alles voor een meerkost die nooit hoger ligt dan 8.500 BEF. Mijns inziens is het lexicon dan ook een slag in het water.

b. Wettige doeleinden

Het wettigheids criterium heeft zowel een formeel als een materieel aspect: Vanuit formeel oogpunt heeft het wettigheidsvereiste als gevolg dat een verwerking van persoonsgegevens in de overheidssector steeds een wettelijke basis moet hebben. De finaliteit van een administratieve verwerking moet stroken met het wettelijk kader van deze administratie, alsook met de haar toegekende bevoegdheden.³⁵ In de private sector wordt de finaliteit van de verwerking zoals gezegd vastgesteld door de houder van het bestand.

Ook op materieel vlak dient het onderscheid tussen de private sector en de overheidssector gemaakt te worden: in de overheid dient men ervan uit te gaan dat elk overheidshandelen doelgebonden is en uiteindelijk moet ingegeven zijn door een doelstelling van openbaar belang. Bovendien is elk overheidshandelen onderworpen aan het specialiteitsbeginsel of aan het beginsel van finaliteit van de openbare dienst.³⁶ Om te voldoen aan het inhoudelijke wettigheidsvereiste moet de verwerking nuttig, noodzakelijk en evenredig zijn ten opzichte van het beoogde doel. Met evenredig wordt hier bedoeld dat de inmenging in het privé-leven van de betrokkene zoveel mogelijk dient beperkt te worden.

³⁴ *Ibidem*; VAN RAEMDONCK, K., *l.c.*, 897-914 en 937-947; MEYSMANS, E., "Marketing en privacy: recente ontwikkelingen", *Comp.* 1995, p.50.

³⁵ GUTWIRTH, S., *De grondslagen van het persoonsgegevensbeschermingsrecht en de basisbeginselen van de privacywet*, Gent, Mys & Breesch, 1994, p.34.

³⁶ GUTWIRTH, S., *o.c.*, p.36.

In de private sector worden op inhoudelijk vlak dezelfde drie eisen gesteld. De finaliteit van de verwerking moet overeenstemmen met de finaliteit van activiteit van de houder (een ziekenhuis moet geen bankverrichtingen verwerken), dit is de nuttigheidstoets. Wanneer de houder een rechtspersoon is, dan zal de finaliteit van activiteit van de houder afgeleid worden uit de statuten.

Wat de noodzakelijkheids- en de evenredigheidstoets betreft kan hier herhaald worden wat ook voor de openbare sector geldt: de verwerking moet noodzakelijk zijn voor de beoogde finaliteit, en mag niet dieper in het privéleven van de betrokkene reiken dan nodig.

De wettigheidsvereiste betekent dat de houder niet zomaar elke finaliteit kan kiezen. De finaliteit wordt inhoudelijk bekeken en zo getoetst op haar wettigheid. Sommige finaliteiten kunnen door hun aard zelf indruisen tegen de wet, en zijn als dusdanig onwettig. Zo bijvoorbeeld de verwerking van persoonsgegevens op basis van huidskleur, aangezien een dergelijke verwerking an sich een inbreuk vormt op de racismewetgeving.

De enige rechtspraak die er tot op heden is met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens is gebaseerd op de schending van het finaliteitsbeginsel. Dat bewijst nog maar eens hoe belangrijk het voor de houder is om de finaliteit van zijn verwerking duidelijk en ondubbelzinnig te omschrijven. Wanneer een betrokkene van oordeel is dat de persoonsgegevens die gebruikt worden niet in overeenstemming zijn met de opgegeven finaliteit kan hij aan de rechter vragen om de overeenstemming na te gaan. Die zal dan bij de CBPL navragen welke verwerkingen zijn aangegeven en of de kwetsieve gegevens daarin passen.

c. Gebruik van de gegevens

*'Eenmaal de finaliteit ,en tegelijk derhalve de definitie van de verwerking, is vastgesteld, mogen de persoonsgegevens niet meer gebruikt worden op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden.'*³⁷ Let wel, art. 5 verbiedt enkel het gebruik van de persoonsgegevens dat onverenigbaar is met de opgegeven finaliteit. Dat is niet hetzelfde als een verbod op gebruik voor een finaliteit die verschilt van de finaliteit van de verwerking. Waar de grens getrokken dient te worden is een open vraag, waarop waarschijnlijk door de rechtbanken en de CBPL een antwoord op geformuleerd zal worden naar aanleiding van de casuïstiek. De rechtsleer heeft reeds een aantal criteria geformuleerd³⁸: de redelijke verwachtingen van de geregistreerde personen, het belang van de houder van het bestand, de potentiële risico's voor de persoonlijke levenssfeer.

³⁷ DUMORTIER, J., *l.c.*

³⁸ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., "Relatiebankier en de finaliteitsregel van art. 5 W.V.P.", noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *T. Comp.* 1994, 244-250.

d. De persoonsgegevens moeten toereikend, ter zake dienend en niet overmatig zijn.

Het gaat hier om een explicitering van het wettigheidsvereiste. Art. 5 tweede lid verplicht tot een conformiteitstoets van de verwerking met haar finaliteit. Met andere woorden zijn de persoonsgegevens die opgenomen zijn in het bestand in overeenstemming met de finaliteit van de verwerking? De Richtlijn formuleert een bijkomend vereiste, namelijk dat de gegevens nauwkeurig dienen te zijn.

2. 3.3. Informatie aan de betrokkenen

a. Informatie bij de verzameling

Art. 4 van de W.V.P. heeft als doel de betrokkene te beschermen wanneer er over hem gegevens verzameld worden. Met dat doel voor ogen wordt de verzamelaar van gegevens verplicht om de betrokkene te informeren. Zo moet de houder van het bestand zijn identiteit kenbaar maken, de eventuele wettelijke basis van de verzameling van de gegevens vermelden, en het doel waarvoor de verzamelde gegevens gebruikt zullen worden en de rechten van de betrokkene, als daar zijn inzage en correctie en de mogelijkheid om aanvullende informatie te bekomen bij het openbaar register indien het om een geautomatiseerde verwerking gaat, mededelen.

Hoe goed bedoeld ook, art. 4 W.V.P. is zo lek als een mandje, en dat wordt duidelijk wanneer we de voorwaarden voor de toepassing van art. 4 overlopen. De verplichting om kennis te geven vervat in art. 4 geldt indien bij (1) een persoon (2) op het Belgisch grondgebied (3) persoonsgegevens die op hem betrekking hebben (4) worden verzameld (5) met het oog op de verwerking ervan (6) al of niet op het Belgisch grondgebied (7).³⁹

a.1. 'Bij'

Voor de toepasselijkheid van art. 4 is vereist dat de gegevens bij de betrokkene zelf worden verzameld. Indien de gegevens door eigen observatie van de verzamelaar of via derden worden verzameld is art. 4 niet van toepassing. De bescherming die de betrokkene in dat geval geniet is (indien daartoe aan alle voorwaarden voldaan is) de informatieplicht van de verwerker uit art. 9 W.V.P. Art. 9 vereist dat de verwerker de betrokkene in kennis stelt van zijn eerste opname in een bepaalde verwerking. Bij die melding dienen dezelfde gegevens vermeld te worden als die opgesomd in art. 4 §1 eerste lid. Het verschil (voor zover er een verschil is) is dat in het geval van art. 9 de betrokkene voor voldongen feiten wordt gesteld: hij zit al in het bestand. Dit

³⁹ MEYSMANS, E., 'De informatieplicht bij het verzamelen van gegevens in de Belgische Privacywet', *Computerrecht*, 1994, 1-4.

onderscheid is echter louter academisch aangezien de betrokkene tot op heden niet beschikt over een recht op verzet⁴⁰, zodat het er weinig toe doet of hij nu voorafgaandelijk aan het verzamelen van de informatie dan wel pas achteraf bij het invoeren van zijn persoonsgegevens in de verwerking, gewaarschuwd wordt.

a.2. Een persoon

Uit het samen lezen van art. 4 en art. 1 W.V.P. waarin de term persoonsgegevens gedefinieerd wordt, kan men afleiden dat met 'persoon' hier alleen natuurlijke personen bedoeld worden. Een rechtspersoon heeft namelijk in het Belgisch recht geen recht op bescherming van de privacy.

a.3. Op het Belgisch grondgebied

Opdat art. 4 van toepassing zou zijn is het noodzakelijk dat de verzameling op het Belgisch grondgebied gebeurt. Quid als de verzamelaar zich in het buitenland bevindt? Persoonsgegevens kunnen namelijk gemakkelijk per fax of e-mail verzameld worden. Zeker het internet biedt daar ongelofelijke mogelijkheden. In theorie is de W.V.P. van toepassing zodra het aanknopingspunt van de verzameling in België te situeren is, waarbij het vertrekpunt van de gegevens als criterium gehanteerd wordt⁴¹. In de praktijk echter zal deze hypothese meestal leiden tot een onmogelijkheid om de Belgische wet toe te passen. In het omgekeerde geval, wanneer de betrokkene zich in het buitenland bevindt en er vanuit België gegevens over hem verzameld worden wordt het aanknopingspunt van de verzameling in België gesitueerd. In dat geval is de Belgische wetgeving onverkort van toepassing. Natuurlijk stelt er zich helemaal geen probleem wanneer zowel verzamelaar als betrokkene zich op het Belgisch grondgebied bevinden.

a.4. Persoonsgegevens die op hem betrekking hebben

Voor de toepasbaarheid van art. 4 is vereist dat de persoonsgegevens rechtstreeks bij de betrokkene verzameld worden (cf. supra).

a.5. Worden verzameld

De W.V.P. zegt vreemd genoeg niets over de wijze waarop de gegevens verzameld dienen te worden. De wet laat zelfs na om de verzamelaar te verplichten om bij het verzamelen van de gegevens op een eerlijke of wettige

⁴⁰ De Omzettingwet voert dit voor het eerst in: voortaan zal de betrokkene zich kunnen verzetten tegen verwerkingen die direct marketing tot doel hebben (cf. infra). Deze wet is echter nog niet in werking getreden.

⁴¹ DUMORTIER, J., *l.c.*

wijze te werk te gaan. De verzameling van gegevens maakt geen deel uit van de verwerking zoals die in de W.V.P. gedefinieerd wordt. Geldt de informatieplicht van art. 4 bij elke verzameling van gegevens? Hier dienen drie hypothesen gemaakt worden:

Een eerste geval is dat waarin de gegevens voordien reeds door dezelfde houder verzameld zijn. Dan kan men zich terecht de vraag stellen: *'Moet de cliënt geïnformeerd worden telkens men hem vraagt zijn naam en adres in te vullen?'*⁴² Het antwoord op die vraag is natuurlijk negatief. Een aanvaardbaar criterium lijkt de vraag of de gegevens die verzameld worden voordien al dan niet in het bezit waren van de verzamelaar.

Een tweede hypothese is die waarin de gegevens verzameld worden met het oog op het opslaan in een manueel gehouden bestand, lees dossier. In dat geval is de W.V.P. niet van toepassing.

Tenslotte is er dan nog de situatie waarin bijkomende gegevens worden verzameld over een persoon die reeds is opgenomen in een bestand. Met andere woorden wat met aanvullingen van een bestand? Is het nodig dat de houder de betrokkene informeert wanneer zijn gegevens worden bijgewerkt? Een positief antwoord op deze vraag zou natuurlijk voor de houder van een bestand een hoop praktische problemen met zich meebrengen. Langs de andere kant laat een negatief antwoord de houder de mogelijkheid om de betrokkene te misleiden omtrent de over hem opgenomen informatie door die pas in een later stadium aan te vullen.

Mijns inziens dient hier gekeken te worden naar de inhoud van die bijwerking⁴³. Ik zou het onderscheid willen maken tussen een bijwerking en een toevoeging. Een bijwerking of update is dan het loutere aanpassen van de gegevens aan een gewijzigde situatie, waarbij de oude, nu foutieve of achterhaalde gegevens vervangen worden door nieuwe gegevens. In dat geval is mijns inziens geen informatieplicht vereist.

Een toevoeging is het opnemen van nieuwe gegevens over de betrokkene in een bestaand bestand, niet ter vervanging van reeds opgenomen gegevens, maar ter uitbreiding van de informatie die over de betrokkene is opgenomen. In dat geval zou art. 4 wel toegepast moeten worden.

a.6. Met het oog op de verwerking ervan

Zoals hierboven gezegd stelt de W.V.P. het verzamelen van gegevens niet gelijk aan het verwerken ervan. Gezien het toepassingsgebied van de W.V.P. betekent dit dat het verzamelen van gegevens zonder meer en het verzamelen

⁴² MEYSMANS, E., *l.c.*, 3.

⁴³ Naar analogie met de vernieuwde aangifteplicht bij aanpassing van een verwerking zoals die in art. 17 §7 W.V.P. staat.

van gegevens met de bedoeling ze op te nemen in een manueel, niet systematisch toegankelijk bestand geen aanleiding geven tot het toepassen van art. 4. De bewoordingen van art. 4 'met het oog op' maken duidelijk kenbaar dat het te hanteren criterium hier de intentie van de verzamelaar is en niet het in werkelijkheid al dan niet verwerkt worden van de gegevens.

a.7. Al of niet op het Belgisch grondgebied

Het is van geen enkel belang voor de toepassing van art. 4 wàr de verwerking geschiedt. Het art. heeft immers betrekking op het verzamelen van de gegevens, en het is voor de toepassing niet van belang dat, en dus a fortiori wàr, de verwerking plaatsvindt.

a.8. Kritiek

Art. 4 van de W.V.P. vertoont een aantal ernstige tekortkomingen. Zo is het om te beginnen op z'n zachtst gezegd merkwaardig dat hoewel het niet naleven van de in art. 4 beschreven informatieplicht strafrechtelijk gesanctioneerd wordt, de wetgever toch nalaat om in art. 4 de persoon aan te duiden op wie de informatieplicht rust!⁴⁴ Een tweede ontbrekend element is uitleg omtrent de modaliteiten van de informatieplicht. De wet schrijft geen bepaalde vorm voor, maar art. 17, §3, 9° W.V.P. verplicht de houder wel in zijn voorafgaande aangifte van de geautomatiseerde verwerking melding te maken van '*de wijze waarop de personen op wie de gegevens betrekking hebben daarvan in kennis worden gesteld*'. De enige voorwaarde is dus dat de betrokkene ook effectief kennis heeft gekregen van de inlichtingen.⁴⁵ In dat opzicht heb ik het een beetje moeilijk met de stelling van BELLINKX⁴⁶ en MEYSMANS⁴⁷ dat de houder ermee kan volstaan bordjes of affiches op te hangen in de bedrijfsruimte waar cliënten of andere personen hun gegevens noteren. Volstaat de aanwezigheid van een affiche opdat bewezen is dat de betrokkene kennis heeft genomen van de daarop vermelde informatie?

Verder dient opgemerkt te worden dat gegevens die 'spontaan' worden meegedeeld door de betrokkene – VAN RAEMDONCK geeft als voorbeeld de informatie die door een sollicitant verschaft wordt aan een mogelijke werkgever⁴⁸ - niet onder het toepassingsgebied van art. 4 vallen. De vraag kan hier gesteld worden in hoeverre bijvoorbeeld die informatieverschaffing door de sollicitant spontaan genoemd kan worden, immers, de kandidaat-werkgever heeft een recht op informatie, terwijl er op de sollicitant een spreekplicht

⁴⁴ MEYSMANS, E., *l.c.*, 2-4.

⁴⁵ *Ibidem*, p.4.

⁴⁶ BELLINKX, S., "De Privacywet en de ondernemingswereld: wie ziet het bos nog door de bomen?", *T.R.V.*, 1997, p.12.

⁴⁷ MEYSMANS, E., *l.c.*, p.4.

⁴⁸ VAN RAEMDONCK, K., "De verwerking van persoonsgegevens in de banksector, de invloed van de Wet va 8 december 1992", *R.W.*, 1996-97, 897-914 en 937-947.

rust.⁴⁹ Of meer algemeen gesteld: wanneer wordt informatie spontaan verschaft, en in hoeverre is de betrokkene ervan op de hoogte dat de informatie die hij spontaan aan het verschaffen is zal opgenomen worden in een verwerking?

Tenslotte is er ook onduidelijkheid over het tijdstip waarop de informatie verschaft dient te worden: moet dat voorafgaand aan het verzamelen van de persoonsgegevens geschieden? Gezien het feit dat er een strafrechtelijke sanctie staat op het niet verschaffen van de informatie dunkt me dat ze inderdaad vooraf verschaft dient te worden.⁵⁰ De vraag die zich dan stelt is of de betrokkene, wanneer hij op die manier verneemt dat er gegevens over hem verzameld worden, door wie en met welk doel, zich kan verzetten tegen het gebruik van die informatie door de verzamelaar. Vreemd genoeg is het antwoord op die vraag neen. Het Belgisch recht kent geen ‘recht om met rust gelaten te worden’. In de gewijzigde versie van de W.V.P., die in werking zal treden op een datum te bepalen door het aan de wet van 11 december 1998 gekoppelde uitvoeringsK.B. (dat nog niet gepubliceerd of afgekondigd is, doch waarvan wel al een werkversie ter inzage op het internet staat), is er voor het eerst in de Belgische wetgeving wél recht op verzet opgenomen.

b. Informatie bij de eerste registratie

Art. 9 van de W.V.P. verplicht de houder van het bestand om de betrokkene die voor het eerst in een verwerking wordt geregistreerd daarvan onverwijld kennis te geven. De wet voorziet echter in twee uitzonderingen: indien de verwerking berust op een contractuele relatie tussen houder en betrokkene of indien de relatie tussen beiden is geregeld door of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie dan vervalt de informatieplicht. Deze uitzondering lijkt verregeande gevolgen te hebben. Mogen we uit art. 9 afleiden dat een werkgever het recht heeft om persoonsgegevens van zijn ondergeschikten te verzamelen in een geautomatiseerde verwerking zonder de betrokkenen zelfs maar op de hoogte te stellen van het bestaan van dat bestand? Verder voorziet art. 9 in de mogelijkheid voor de Koning om door middel van een K.B. bepaalde categorieën van verwerkingen vrij te stellen van de informatieplicht.

c. Kennisgeving van de gegevens op verzoek

Art. 10 van de W.V.P. regelt het zogeheten “recht van toegang” van de betrokkene: *“Elke persoon die zijn identiteit bewijst, heeft het recht om kennis te krijgen van de hem betreffende gegevens die in een verwerking zijn*

⁴⁹ HENDRICKX, F., *Privacy en Arbeidsrecht*, Brugge, Die Keure, 1999, p. 112.

⁵⁰ Sic MEYSMANS, E., *l.c.*, p.4.

opgenomen.” Verder vermeldt art. 10 §1 dat de betrokkene daartoe een gedagtekend en ondertekend verzoek aan de houder van het bestand (of aan ieder ander persoon die de Koning aanwijst) dient te bezorgen, dat de betrokkene op de hoogte dient gesteld te worden van zijn recht op inzage en correctie, dat de gevraagde inlichtingen onverwijld en ten laatste binnen de vijfenveertig dagen verschaft dienen te worden, en dat de Koning de verdere modaliteiten van de voorafgaande betaling die de administratieve kosten dient te dekken zal regelen.

In de twee volgende paragrafen lezen we nog dat een aanvraag slechts jaarlijks mag gebeuren, behoudens uitzonderlijke omstandigheden (§2), en dat medische gegevens aan de betrokkene worden meegegeeld door toedoen van een geneesheer (§3).

Al bij al lijkt dit een betrekkelijk doenbare procedure, en dat was ze ook, tot het uitvoeringsbesluit genomen werd. De kennisgeving van de gegevens op verzoek wordt geregeld door het K.B. nr. 3 van 7 september 1993 tot aanwijzing van de personen bij wie het verzoek tot mededeling van persoonsgegevens moet worden ingediend, en door K.B. nr. 4 van 7 september 1993 tot vaststelling van het bedrag, de voorwaarden en de wijze van betaling van een voorafgaande heffing aan de houder van het bestand bij de uitoefening van het recht van toegang.⁵¹

K.B. nr. 3 bepaalt dat de betrokkene zijn verzoek dient te richten tot de houder van het bestand of diens vertegenwoordiger in België of een door hem daartoe gemachtigde of aangestelde persoon, aan de bewerker, of aan de zetel van de onderneming of vennootschap ten behoeve waarvan de verwerking geschiedt.⁵² Bij overhandiging ter plaatse dient de persoon die het verzoek in ontvangst neemt onmiddellijk een gedagtekend en ondertekend ontvangstbewijs uit te reiken aan de betrokkene.

K.B. nr. 4 regelt het bedrag, de voorwaarden en de wijze van betaling van de voorafgaande heffing die de administratieve kosten dient te dekken. Het bedrag van 100 BEF per verzoek dat door art. 1 van het K.B. bepaald wordt is naar mijn mening allerminst onredelijk te noemen. Wat echter wel tegen de borst stoot is de wijze waarop dit bedrag betaald dient te worden:

- Wanneer het verzoek gericht wordt aan de federale overheid, dan moet de heffing door de betrokken persoon worden betaald door op zijn brief fiscale zegels aan te brengen ten belope van het bedrag en die zegels ongeldig te maken (art. 2 K.B. nr. 4).

⁵¹ Beide K.B.'s zijn gepubliceerd in *B.S.*, 25 september 1993, 21254-21258.

⁵² Art. 1 K.B. nr.3

- Wordt het verzoek gericht tot een regionale of communautaire overheid, dan moet de betaling geschieden door overschrijving van het bedrag op de rekening van de ambtenaar die belast is met het houden van de centrale boekhouding van het Gewest of de Gemeenschap (art. 3 K.B. nr. 4).

Wordt het verzoek ingediend bij een provinciale of gemeentelijke overheid, dan moet de betaling geschieden op de wijze vastgesteld in het reglement van de provincie of de gemeente die het verzoek ontvangt (art. 4 K.B. nr. 4).

- Wordt het verzoek tenslotte ingediend bij een natuurlijk persoon, een rechtspersoon of een feitelijke vereniging dan dient de betaling hetzij contant, hetzij per overschrijving of cheque te geschieden. Met dien verstande dat contante betaling alleen is toegestaan in geval van overhandiging van het verzoek ter plaatse, dat bij betaling per overschrijving het bewijs van de overschrijving aan het verzoek gehecht dient te worden, en dat tenslotte een cheque bij het verzoek dient te worden gevoegd (art. 5 K.B. nr. 4).

Een en ander natuurlijk op straffe van onontvankelijkheid van het verzoek. De duidelijkheid druipert er niet echt van af. Terecht bekritiseert DUMORTIER deze situatie.⁵³ Het mag dan ook niet verwonderen dat het recht van toegang in de praktijk amper benut wordt: VAN RAEMDONCK constateerde na navraag bij enkele banken dat nog geen of zeer weinig verzoeken werden ingediend.⁵⁴

De niet-naleving van art. 10 W.V.P. wordt strafrechtelijk gesanctioneerd (cf. infra sub §6). Voor verwerkingen van de politiediensten, van de banken in het kader van de opsporing van het witwassen van geld en van de staatsveiligheid, hebben de geregistreerde personen enkel een onrechtstreekse toegang tot de gegevens die hen betreffen. Daarvoor kunnen ze zich kosteloos tot de CBPL wenden.⁵⁵

2.3.4. Kwaliteitszorg en beveiliging

a. Kwaliteitszorg

De verplichting van de houder om de kwaliteit van de verwerking te garanderen is opgenomen in art. 16 W.V.P., dat stelt dat de houder of zijn vertegenwoordiger de overeenstemming van programma's voor de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens met de meldingen in de aangifte en de accurateid van de opgenomen gegevens moet waarborgen. De houder van het bestand moet dus met andere woorden voortdurend zichzelf controleren en corrigeren. Eventuele verbeteringen dienen aangebracht te worden zonder dat de betrokkene daarom verzocht heeft. De niet-naleving van art. 16 wordt eveneens strafrechtelijk gesanctioneerd.

⁵³ DUMORTIER, J., "De toepassing van de Privacywet bij het personeelsbeheer: een stand van zaken", *Or.*, 1994, 228.

⁵⁴ VAN RAEMDONCK, K., *l.c.*, 897-914 en 937-947.

⁵⁵ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *l.c.*, p.100.

b. Beveiliging

“Om de veiligheid van de persoonsgegevens te waarborgen, moet de houder van het bestand, of in voorkomend geval zijn vertegenwoordiger in België, de gepaste technische en organisatorische maatregelen treffen, die nodig zijn voor de bescherming van de bestanden tegen toevallige of ongeoorloofde vernietiging, tegen toevallig verlies, evenals tegen de wijziging van of de toegang tot, en iedere andere niet toegelaten verwerking van persoonsgegevens”.⁵⁶ En bovendien moet de houder “ervoor zorgen dat de toegang tot de verwerking beperkt blijft tot de personen die uit hoofde van hun taak of voor de behoeften van de dienst rechtstreeks toegang hebben tot de geregistreeerde informatie en dat voor die personen het wijzigen, het toevoegen, het uitwissen of het lezen van gegevens, alsmede het tot stand brengen van onderlinge verbindingen onmogelijk is, indien zodanige bewerkingen niet voorgeschreven, niet toegestaan of verboden zijn”.⁵⁷

In de praktijk zal aan de meeste van deze vereisten bij een geautomatiseerde verwerking nogal makkelijk voldaan kunnen worden door een systeem van paswoorden en beperkte autorisaties. Enerzijds merkt HENDRIKX terecht op dat bescherming van de persoonsgegevens tegen bedrijfsspionage niet evident is, gezien het gemak waarmee in de huidige stand van de techniek computers en netwerkssystemen van op grote afstand gekraakt kunnen worden.⁵⁸ Anderzijds zijn gegevens in een computer het best af te schermen voor ongeoorloofde blikken. Hierbij stel ik me de vraag of het niet zinvol zou zijn om houders van bestanden te verplichten om die bestanden op een gesloten intern bedrijfsnetwerk te bewaren, zodat kraken van die bestanden van buitenaf onmogelijk wordt. Voor een manueel gehouden bestand is het afschermen van de gegevens natuurlijk nog moeilijker.⁵⁹ Overtredingen van art. 16 §1 W.V.P. worden bestraft met een geldboete (cf. infra sub §6).

Tenslotte verplicht art. 16 §2 W.V.P. de houder van het bestand ertoe om ‘*de personen die uit hoofde van hun taak of voor de behoeften van de dienst rechtstreeks toegang hebben tot de geregistreeerde informatie*’ op de hoogte te brengen van de bepalingen van de W.V.P., alsook van alle andere voorschriften in verband met de bijzondere vereisten inzake bescherming van de persoonlijke levenssfeer die bij het verwerken van persoonsgegevens worden gesteld en die betrekking hebben op het doel van de verwerking.

2.3.5. Staat en aangifte van geautomatiseerde verwerkingen

⁵⁶ Art. 16 §3 W.V.P.

⁵⁷ Art. 16 §1, 4° W.V.P.

⁵⁸ HENDRICKX, F., *o.c.*, p.106.

⁵⁹ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *l.c.*, p. 107-108.

Het opmaken van een staat en het doen van een aangifte bij de CBPL zijn enkel verplicht bij geautomatiseerde verwerkingen.

a. Het opmaken van een staat

Art. 16 §1, 1° W.V.P. bepaalt dat de houder voor elke geautomatiseerde verwerking een staat moet opmaken waarin de aard van de verwerkte gegevens, het doel van de verwerking, de onderlinge verbanden, de onderlinge verbindingen en de raadplegingen, alsmede de personen of categorieën van personen aan wie de persoonsgegevens worden doorgegeven worden vermeld.

Vreemd genoeg zegt de wet verder niets over de wijze waarop die staat opgemaakt dient te worden, noch over wat er verder mee dient te gebeuren. De staat is een louter intern document dat best op de bedrijfszetel wordt bewaard⁶⁰, doch de wetgever acht het opmaken van een staat voldoende belangrijk om de niet-naleving van art. 16 §1, 1° te sanctioneren met een geldboete (cf. infra sub §6).

b. Voorafgaande aangifte aan de CBPL

Art. 17 §1 stelt: *“Alvorens een geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens wordt gestart, wordt daarvan bij de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer aangifte gedaan door de houder van het bestand”*.

De aangifteplicht geldt dus schijnbaar enkel voor geautomatiseerde verwerkingen, maar art. 19 W.V.P. voorziet ook in de mogelijkheid voor de CBPL om, wanneer ze meent dat een manueel bestand een mogelijke schending van de persoonlijke levenssfeer inhoudt, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de betrokkene aan de houder van een manueel bestand de verplichting kan opleggen om alsnog aangifte te doen. Het is duidelijk dat de aangifte dient te gebeuren voor het starten van de verwerking. Nergens in het artikel wordt echter aan de houder de verplichting opgelegd om te wachten met het opstarten van de verwerking op bevestiging door de CBPL van de ontvangst van de aangifte: de louter formele ontvangstmelding door de CBPL heeft enkel tot doel de houder een bewijs van ontvangst van de toezending te verstrekken. Het ontvangstbewijs doet op geen enkele wijze uitspraak over de juistheid of de wettigheid van de inhoud van de aangifte.⁶¹

Voor de aangifte maakt de CBPL een onderscheid tussen drie verschillende klassen van doeleinden en drie verschillende vormen van aangifte.⁶²

⁶⁰ BELLINKX, S., “De privacywet en de ondernemingswereld: wie ziet het bos nog door de bomen?”, *T.R.V.*, 1997, 19.

⁶¹ DUMORTIER, J., *o.c.*, p.110.

Jura Falconis Jg. 37, 2000-2001, nummer 3

Tabel 1

Klassen van doeleinden ⁶³		
Financiële	Bedrijfsmatige	Non-profit
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Bank-kredietwezen en ◆ Handel • Direct mail • Handel in gegevens • Profilering 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Personeel, klanten, leveranciers, public relations, concurrenten ◆ Belastingen ◆ Eigen formuleringen 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Schenkers, leden, aandeelhouders ◆ Overheid ◆ Gerechtelijke ◆ Onderwijs ◆ Cultuur en welzijn ◆ Sociale zekerheid ◆ Gezondheidszorg ◆ Onderzoek

Tabel 2

Prijs van een aangifte ⁶⁴			
Klassen van doeleinden	Vrije vorm	Formulier	elektronisch
Financiële	10.000 BEF	8.000 BEF	7.000 BEF
Bedrijfsmatige	10.000 BEF	6.000 BEF	5.000 BEF
Non-profit	10.000 BEF	3.000 BEF	1.500 BEF

Uit § 7 van art. 17 blijkt dat de aangifteplicht niet enkel geldt bij het opstarten van een nieuwe verwerking, maar ook bij een aanpassing van een bestaande verwerking. Het is helaas aan de houder overgelaten om te beslissen wanneer die aanpassing een nieuwe aangifte vereist. Die houder zal niet snel geneigd zijn om dat te doen aangezien aan elke aangifte een prijskaartje hangt van minimaal 1.500 BEF (aangifte via elektronisch formulier vanwege een non-profit houder) tot maximum 10.000 BEF (aangifte in vrije vorm).

⁶² VAN HOVE, E., "Het koninklijk besluit over de aangifteplicht en het publiek register, deel 1: het aangifteformulier en het lexicon van finaliteiten" in *De uitvoeringsbesluiten van de privacywet*, Leuven, ICRI, 1995.

⁶³ Tabellen overgenomen uit VAN HOVE, E., *l.c.*

⁶⁴ Bedragen vastgesteld door K.B. nr. 12 van 7 maart 1995, *B.S.* 14 maart 1995, p. 5669.

De bedoeling van de aangifteplicht is het opnemen van de verwerkingen in het openbaar register, dat voor iedereen ter inzage is. De wijze waarop die inzage kan geschieden is geregeld in een afzonderlijk K.B. De bedoeling van het register is om een overzicht van alle geautomatiseerde verwerkingen in België mogelijk te maken.⁶⁵ Bovendien moet het register een betrokkene die zijn recht van toegang wil uitoefenen de nodige informatie verschaffen. De W.V.P. laat wel de mogelijkheid om bij K.B. bepaalde soorten verwerkingen vrij te stellen van aangifteplicht, of de aangifte te beperken tot een aantal vermeldingen.⁶⁶ Van deze mogelijkheid heeft de Belgische wetgever al gebruik gemaakt.⁶⁷

c. Identificatienummer op elk stuk

Art. 18 W.V.P. in fine zegt dat *“het identificatienummer van de verwerking (...) moet vermeld staan op ieder stuk waarvoor ze gebruikt is”*.

Binnen de drie dagen na de aangifte dient de CBPL een ontvangstbewijs op te sturen naar de houder, waarop het identificatienummer van de aangegeven verwerking vermeld wordt.⁶⁸ Het identificatienummer is het nummer waaronder de verwerking terug te vinden zal zijn in het openbaar register.

2.4. De verwerking van gevoelige en gerechtelijke gegevens

2.4.1. Inleiding

Vooreerst dient gezegd dat de termen ‘gevoelige gegevens’ en ‘gerechtelijke gegevens’ niet voorkomen in de tekst van de W.V.P. Ze worden echter wel algemeen gebruikt in de rechtsleer als generieke term voor de gegevens opgesomd in de artikelen 6 en 8 van de W.V.P.⁶⁹ Basisregel is dat deze gegevens slechts mogen verwerkt worden voor door of krachtens de wet vastgestelde doeleinden. De regeling inzake gevoelige en gerechtelijke gegevens geldt bovenop de algemene bepalingen van de W.V.P.⁷⁰ Een gevolg van het feit dat het hier gaat om een uitzonderingsregel is dat elke machtiging tot verwerking van gevoelige of gerechtelijke gegevens limitatief dient geïnterpreteerd te worden.⁷¹ Bovendien zijn zowel de CBPL⁷²

⁶⁵ DUMORTIER, J., *o.c.*, 1993, p. 110.

⁶⁶ Art. 17 §8 W.V.P.

⁶⁷ Zo geldt een vereenvoudigde aangifteplicht voor o.a. leveranciersbeheer, ledenadministratie, loonadministratie, leerlingbeheer, ...

⁶⁸ Art. 17 §2 W.V.P.

⁶⁹ Door o.a. Dumortier, Meysmans, Robben en Van Raemdonck, naar wie ik reeds uitgebreid verwezen heb.

⁷⁰ DUMORTIER, J., en ROBBEN, F., *Persoonsgegevens en privacybescherming, commentaar op de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer*, Brugge, Die Keure, 1995, p. 121.

⁷¹ ROBBEN, F. “De verwerking van gevoelige en gerechtelijke gegevens in het licht van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens”, *Comp.* 1995, nr. 3, 90-98.

als ROBBEN⁷³ het erover eens dat het mogelijk is dat bepaalde gegevens onder de toepassing vallen van meerdere bijzondere beschermingsbepalingen van de W.V.P., in welk geval al deze beschermingsbepalingen gecumuleerd dienen toegepast te worden.

Tot slot nog dit: de K.B.'s die de artikelen 6 en 8 W.V.P. moesten uitvoeren en de betreffende artikelen in werking moesten doen treden verschenen slechts op het laatste nippertje in het Staatsblad⁷⁴, zodat de inwerkingtreding van de artikelen 6 en 8 werd uitgesteld tot 1 maart 1995, waarna de houders van bestanden nog over een termijn van 9 maanden beschikten (dit wil zeggen tot 1 december 1995) om zich te schikken naar de bepalingen van artikelen 6 en 8 W.V.P.⁷⁵ Voor een verdere bespreking van de inhoud van deze K.B.'s verwijs ik naar meer gespecialiseerde publicaties⁷⁶. In wat volgt wordt kort uiteengezet welke maatregelen de W.V.P. zelf voorziet.

2.4.2. De verwerking van gevoelige gegevens (art. 6 W.V.P.)

Art. 6 van de W.V.P. onderscheidt een aparte categorie van gegevens die volgens de wetgever dermate persoonlijk zijn dat voor de verwerking ervan zware bijkomende eisen worden gesteld. Het gaat om gegevens die betrekking hebben op het ras, de etnische afstamming, het seksueel gedrag of de overtuiging of activiteit op politiek, levensbeschouwelijk of godsdienstig gebied, het lidmaatschap van een vakbond of een ziekenfonds. Al deze gegevens worden door de W.V.P. beschouwd als gevoelige gegevens. De verwerking ervan kan alleen toegestaan worden voor de door of krachtens de wet vastgestelde doeleinden. De bijzonder regeling van de verwerking van gevoelige gegevens is ingegeven door het feit dat dergelijke gegevens dermate verband houden met het privé-leven van de betrokkene, dat de registratie, verwerking of verspreiding ervan een gewettigde vrees voor discriminatie kunnen doen ontstaan.⁷⁷

Voor bepaalde sectoren vormde deze bepaling een serieuze hinderpaal bij het uitvoeren van hun normale werkzaamheden: de banksector bijvoorbeeld is *de facto* genoodzaakt om bepaalde van voormelde gegevens te registreren, bijvoorbeeld wanneer het lidgeld van een vakbond of een politieke partij via een overschrijving betaald wordt. Vandaar dat op initiatief van de banksector

⁷² Advies nr. 07/93 van de CBPL van 8 augustus 1993 betreffende de verwerking van gevoelige gegevens, in de zin van artikel 6 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.*, 28 februari 1995, 4416.

⁷³ DUMORTIER, J., en ROBBEN, F., *o.c.*, p.124

⁷⁴ K.B. nr. 7 en nr. 8, *B.S.*, 28 februari 1995

⁷⁵ Art. 2 K.B. nr. 2 van 28 februari 1993, *B.S.* 18 maart 1993, 5818.

⁷⁶ DUMORTIER, J., en ROBBEN, F., *o.c.*, 56-59 en 121-150.

⁷⁷ ROBBEN, F., "De verwerking van gevoelige en gerechtelijke gegevens in het licht van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens", *Comp.*, 1995, nr. 3, p 91 met verwijzing naar *Gedr. St. Kamer*, 1990-91, 1610-1, 11.

een K.B. tot stand is gekomen dat voorziet in een bijzonder regime.⁷⁸ Naar aanleiding van de Richtlijn werd dat K.B. vervangen en opgeheven door K.B. nr. 14 van 22 mei 1996, dat een verstrakking van de regelgeving doorvoert.⁷⁹ Voortaan is de verwerking van gevoelige gegevens alleen toelaatbaar wanneer de betrokkene uitdrukkelijk heeft toegestemd met een dergelijke verwerking. Een overschrijvingsopdracht wordt echter beschouwd als een dergelijke toestemming.⁸⁰

2.4.3. *De verwerking van gerechtelijke gegevens (art. 8 W.V.P.)*

Met gerechtelijke gegevens worden hier alle geschillen voorgelegd aan de hoven en de rechtbanken, misdrijven, uitgesproken straffen, detenties en allerhande ontzettingen bedoeld.⁸¹ De verwerking van deze gegevens is uitdrukkelijk verboden, tenzij door personen aangewezen bij K.B. en na een schriftelijke kennisgeving aan de betrokkenen. K.B. nr. 8 regelt deze materie.⁸²

2.5. De bescherming bij de verwerking van medische persoonsgegevens

Als medische gegevens noemt de W.V.P. *'Alle persoonsgegevens waaruit informatie kan worden afgeleid omtrent de vroegere, huidige of toekomstige fysieke of psychische gezondheidstoestand, met uitzondering van de louter administratieve of boekhoudkundige gegevens betreffende de geneeskundige behandeling of verzorging.'*⁸³

Opdat een verwerking van medische persoonsgegevens toelaatbaar zou zijn is vereist dat zij gebeurt onder toezicht van een beoefenaar van de geneeskunst. Hiertoe worden naast artsen, ook de tandartsen, de apothekers en de vroedvrouwen gerekend.⁸⁴ De wet vereist niet dat het toezicht gebeurt door de behandelende geneesheer.

De W.V.P. voorziet in drie bijzondere waarborgen bij de verwerking van medische persoonsgegevens:

⁷⁸ K.B. nr. 7 van 7 februari 1995 ter uitvoering van de Belgische wet persoonsgegevens, *B.S.* 28 februari 1995.

⁷⁹ K.B. nr. 14 van 22 mei 1996 tot vaststelling van de doeleinden, de criteria en de voorwaarden van toegestane verwerkingen van de gegevens bedoeld in art. 6 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.* 30 mei 1996.

⁸⁰ Verslag aan de Koning met betrekking tot K.B. nr. 14 van 22 mei 1996, *B.S.* 30 mei 1996, 14520.

⁸¹ Voor een meer gedetailleerde opsomming verwijs ik graag naar DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, p. 140.

⁸² K.B. nr. 8 van 7 februari 1995 ter uitvoering van de Wet Verwerking Persoonsgegevens, *B.S.*, 28 februari 1995; zie voor een meer gedetailleerde bespreking DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, p.56-60 en 121-150.

⁸³ Art. 7 tweede lid W.V.P.

⁸⁴ DUMORTIER, J., "Wet Persoonsgegevens", *OPF*, Afl. 22, januari 1995.

Een eerste waarborg is dat de personen die betrokken zijn bij de verwerking van medische persoonsgegevens of die er toegang toe hebben, bij name moeten aangewezen worden door de persoon die verantwoordelijk is voor het bestand.⁸⁵ Met ‘persoon die verantwoordelijk is voor het bestand’ wordt hier niet de houder bedoeld, maar wel de beoefenaar van de geneeskunst onder wiens verantwoordelijkheid de verwerking gebeurt.⁸⁶

Een tweede bijzondere waarborg is het verbod van mededeling van de medische persoonsgegevens aan derden.⁸⁷ Op dit verbod bestaan echter heel wat uitzonderingen, waardoor de regeling in de praktijk niet te handhaven is.⁸⁸

Ten derde dient nog vermeld te worden dat art. 8 van de W.V.P. voorziet in bijzondere beschermingsmaatregelen ten aanzien van geesteszieken.

Van zodra de verwerking van medische persoonsgegevens gebeurt onder toezicht en op de verantwoordelijkheid van een geneesheer, vervalt de plicht om de toestemming van de betrokkene te vragen voor de verwerking. De ratio hiervoor ligt in de deontologische verplichtingen die rusten op elke beoefenaar van de geneeskunst. Bovendien is voor de toelaatbaarheid van de verwerking niet vereist dat de verwerking geschiedt met het oog op een medische behandeling. Ik stel mij de vraag in hoeverre de verzekeringssector van deze bepaling misbruik kan maken. Een drempel wordt gevormd door de wet op de verzekeringen die bepaalt dat verzekeringsmaatschappijen met betrekking tot levensverzekeringen geen genetische gegevens mogen opvragen of gebruiken, maar wat met bijvoorbeeld hospitalisatieverzekeringen? Bovendien is niet duidelijk of en welke medische persoonsgegevens wel onder de noemer genetische gegevens kunnen gebracht worden. Een belangrijke opmerking tenslotte, is dat de W.V.P. het verwerken van medische persoonsgegevens in beginsel toelaat, terwijl in het Europees recht de ontwikkeling juist gaat naar het in beginsel verbieden van een dergelijke verwerking met de mogelijkheid van afwijkende bepalingen.⁸⁹ Wanneer de verwerking in beginsel verboden zou zijn, dan zou elke afwijking van dit verbod strikt geïnterpreteerd dienen te worden. De W.V.P. is hier dan ook veel lakser.

2.6. Toezichtsmechanismen en sancties

2.6.1. Inleiding

⁸⁵ Art. 7 derde lid W.V.P.

⁸⁶ NYS, H., “De bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van medische gegevens” in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, p. 169; met verwijzing naar Ontwerp van wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *Parl. Doc. Senaa*, B.Z. 1991-1992, nr. 445-2, 53.

⁸⁷ Art. 7 vierde lid W.V.P.

⁸⁸ Zie hierover uitgebreid NYS, H., *l.c.*

⁸⁹ *Ibidem*, p.165-168.

De W.V.P. voorziet twee toezichtsorganen: de CBPL en de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. In die zin is de W.V.P. een bevestiging en uitbreiding van de regeling vervat in de wet van 15 januari 1990 tot oprichting en regeling van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

2.6.2. *De Commissie ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer (CBPL)*⁹⁰

a. Samenstelling

De CBPL wordt besproken in hoofdstuk 7 van de W.V.P. (artikelen 23 tot en met 36).

Ze is samengesteld uit 8 leden die door Kamer of Senaat aangewezen worden. Voor elk van deze 8 leden is bovendien een plaatsvervanger aangewezen.⁹¹ Zeer opmerkelijk is dat alleen de voorzitter van de CBPL zijn functie voltijds uitoefent⁹²; alle andere leden van de Commissie oefenen hun functie deeltijds uit! Een pijnlijke illustratie van het belang dat de Belgische wetgever hecht aan deze materie.

De leden worden verkozen voor een hernieuwbare termijn van zes jaar, op voordracht van de Ministerraad. Die Ministerraad draagt telkens twee kandidaten voor waarvan Kamer of Senaat er één mogen uitkiezen. De Raad van State afdeling Wetgeving, daarin gevolgd door LEMMENS⁹³ en mezelf, merkt op dat de mogelijkheid van de Ministerraad om de keuzevrijheid van de Kamers hier dermate te beperken “ongewoon” is⁹⁴. Die bevoegdheid zou er bovendien toe kunnen leiden dat enkel kandidaten die de steun genieten van de zittende meerderheid in aanmerking komen. Met andere woorden de CBPL is politiek benoemd. Met LEMMENS ben ik van mening dat zulks inzake een delicate materie als de bescherming van de privacy allerminst toe te juichen valt. De afdeling Wetgeving van de Raad van State zegt hierover letterlijk het volgende: *‘Het zou wegens de aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer toevertrouwde opdrachten wenselijk zijn de parlementaire oppositie te betrekken bij het aanwijzen van de leden van de Commissie’*.⁹⁵ Wat verder opvalt is dat de W.V.P. vereist dat de CBPL paritair samengesteld zou zijn en dat *‘...in haar midden een evenwicht bestaat tussen*

⁹⁰ In dit werk wordt enkel gepoogd een overzicht te geven van de gehele wetgeving. Op bepaalde stukken, zoals hier de samenstelling en werking van de CBPL kan dan ook niet al te diep worden ingegaan. Voor een meer gedetailleerde bespreking verwijs ik u dan ook graag door naar LEMMENS, P., “Toezichtsmechanismen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer” in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, 176-213, waarop ik mij gebaseerd heb bij het schrijven van dit onderdeel.

⁹¹ Art. 23 juncto art. 24 §1 W.V.P.

⁹² Art. 26, eerste lid W.V.P.

⁹³ LEMMENS, P., “Toezichtsmechanismen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer” in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, 176-213.

⁹⁴ DUMORTIER, J., *Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer, wet en Parlementaire voorbereiding*, Gent, Mys & Breesch, 1993, p. 130.

⁹⁵ DUMORTIER, J., *o.c.*, p. 130.

de verschillende sociaal-economische groepen'. Vooral die laatste vereiste heeft heel wat stof doen opwaaien. Om te beginnen is ze op zijn zachtst gezegd 'vaag' te noemen. De afdeling Wetgeving van de Raad van State noemt ze '*alleszins onduidelijk*' en zegt dat ze bij gebreke van aanwijzing van de betrokken sociaal-economische groepen niet eens toegepast kan worden. Ook in de rechtsleer wordt de vereiste afgekraakt.⁹⁶

Tenslotte bepaalt art. 24, §3, vierde lid nog dat ten minste vier effectieve leden een welbepaalde hoedanigheid dienen te bezitten, als daar zijn een jurist, een informaticus, een persoon met beroepservaring in het beheer van persoonsgegevens in de private sector en één met dezelfde ervaring in de publieke sector.

b. Werking

Voor de werking diende de CBPL een maand na haar instelling een reglement van inwendige orde op te stellen.⁹⁷ Dat reglement werd echter reeds goedgekeurd op 18 februari 1992. Belangrijk is dat het de bedoeling van de wetgever was dat de CBPL zelfbedruipend zou zijn. Daartoe zullen de bijdragen die de houders van verwerkingen dienen te storten bij aangifte gebruikt worden. Ratio legis is het bevorderen van de onafhankelijkheid van de CBPL. Verder dient nog vermeld te worden dat over de werkzaamheden van de CBPL jaarlijks verslag wordt uitgebracht aan de Wetgevende Kamers.⁹⁸

c. Bevoegdheden

De W.V.P. kent uitgebreide bevoegdheden toe aan de CBPL. Om te beginnen heeft de CBPL een algemene bevoegdheid om advies uit te brengen '*omtrent iedere aangelegenheid die betrekking heeft op de toepassing van de grondbeginselen van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, in het kader van deze wet en van de wetten die bepalingen bevatten inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens*'. Een dergelijk advies dient met redenen te worden omkleed.⁹⁹ Het advies is niet bindend¹⁰⁰, doch is in bepaalde gevallen wel verplicht.¹⁰¹

Een tweede belangrijke bevoegdheid van de CBPL is het uitoefenen van toezicht op de naleving van de bepalingen van de W.V.P. door de houders van een bestand. Deze bevoegdheid strekt zich uit over alle bestanden en

⁹⁶ Sic LEMMENS, P., *l.c.*

⁹⁷ Art. 28, eerste lid W.V.P.

⁹⁸ Art. 32, §2, tweede lid W.V.P.

⁹⁹ Art. 29, § 1 en 4 W.V.P.

¹⁰⁰ Er wordt echter wel veel belang aan gehecht: zo stelt art. 29, § 5 W.V.P. dat het advies steeds samen met de betrokken handeling in het Belgisch Staatsblad dient gepubliceerd te worden

¹⁰¹ voor een opsomming van de gevallen waarin de W.V.P. het advies verplicht stelt zie LEMMENS, P., *l.c.*, p. 191 en 192.

verwerkingen die onder de toepassing van de W.V.P. vallen ongeacht of er voor die bestanden en verwerkingen een bijzondere regeling bestaat. Het is dus niet nodig in bijzondere wetten met betrekking tot bepaalde bestanden en verwerkingen nog eens te verwijzen naar de bevoegdheid van de CBPL terzake.¹⁰²

Om haar controlebevoegdheid behoorlijk uit te voeren beschikt de CBPL in de eerste plaats over de gegevens die de houders haar verschaffen naar aanleiding van de aangifte van hun verwerking en die opgenomen zijn in het openbaar register. Bovendien kan de CBPL een houder van een geautomatiseerd bestand ook verzoeken om bepaalde informatie te verschaffen. Ook aan de houder van een manueel gehouden bestand kan de CBPL een verzoek om bijkomende inlichtingen richten. Een weigering om die gevraagde inlichtingen te verschaffen wordt overigens als een misdrijf beschouwd.¹⁰³ De CBPL mag ten derde ook onderzoeken ter plaatse uitvoeren.¹⁰⁴ Daartoe is geen voorafgaande machtiging door de onderzoeksrechter vereist.¹⁰⁵ De CBPL beschikt bij haar onderzoek ter plaatse over de bevoegdheden die zijn toegekend aan de opsporingsambtenaren in strafzaken. Het hinderen van een dergelijk onderzoek ter plaatse wordt eveneens strafrechtelijk gesanctioneerd.

Wanneer de CBPL op basis van de informatie waarover ze beschikt van oordeel is dat een verwerking niet beantwoordt aan de wettelijke vereisten, dan kan zij een aanbeveling richten tot de houder van het bestand. Een dergelijke aanbeveling heeft strikt genomen een louter moreel gezag.¹⁰⁶ Wanneer een houder de aanbeveling naast zich neerlegt kan de CBPL klacht neerleggen bij de procureur des Konings. Zij is daar echter niet toe verplicht. Bovendien mag de voorzitter van de CBPL een geschil aangaande de W.V.P. en haar toepassingsvoorwaarden voorleggen aan de rechtbank van eerste aanleg.

Art. 31 W.V.P. tenslotte regelt de bevoegdheid van de CBPL om kennis te nemen van bij haar ingediende klachten. Deze bevoegdheid bestaat 'onverminderd enige vordering voor de rechtbanken',¹⁰⁷ Uit die bepaling volgt dat een persoon nooit verplicht zal zijn om eerst klacht neer te leggen bij de CBPL alvorens zich tot een rechter te kunnen wenden. Gezien de overlast waarmee ons gerechtelijk apparaat te kampen heeft ware het misschien zinvol om een dergelijke bepaling toch op te nemen in de W.V.P. De procedurele aspecten worden niet in de W.V.P. geregeld. Wel bepaalt art. 31 §3 dat de CBPL moet onderzoeken of de klacht ontvankelijk is. Bij ontvankelijkheid van de klacht kan de CBPL enkel proberen door aanbevelingen tot een minnelijke

¹⁰² LEMMENS, P., *l.c.*, p.196.

¹⁰³ Gek genoeg geldt dat laatste alleen voor de houders van manuele bestanden, en niet voor de houder van een geautomatiseerd bestand die weigert bijkomende inlichtingen te verschaffen.

¹⁰⁴ Art. 32, §1 W.V.P.

¹⁰⁵ Die voorafgaande machtiging door de onderzoeksrechter was wel ingeschreven in de wet van 15 januari 1990

¹⁰⁶ Sic LEMMENS, P., *l.c.*, p. 199.

¹⁰⁷ Art. 31, §1 W.V.P.

schikking te komen. Lukt dat niet, dan kan zij aangifte doen van een misdrijf bij het parket of een vordering instellen voor de rechtbank van eerste aanleg.

2.6.3. *De voorzitter van de rechtbank van Eerste Aanleg*

Art. 14, §1 van de W.V.P. bepaalt :*‘De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zitting houdende zoals in kort geding, neemt kennis van de vorderingen betreffende het door of krachtens de wet verleende recht om kennis te krijgen van persoonsgegevens, alsook van de vorderingen tot verbetering, tot verwijdering of tot het verbieden van de aanwending van onjuiste persoonsgegevens of die gelet op het doel van de verwerking onvolledig of niet ter zake dienend zijn, dan wel waarvan de registratie, de mededeling of de bewaring verboden is of die langer bewaard werden dan de toegestane duur’.*

Het recht om zich te wenden tot de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg is strikt gekoppeld aan de uitoefening van het recht van toegang en het recht tot verbetering. De eiser moet dus eerst de afloop van zijn vraag aan de houder afwachten.¹⁰⁸ Dat blijkt uit §5 van dit artikel, waarin uitdrukkelijk bepaalt wordt dat de vordering pas ontvankelijk is als aan zulk een verzoek binnen de 45 dagen geen gevolg is gegeven. Merk op dat die termijn van 45 dagen overeenstemt met de termijn waarover de houder beschikt om te reageren op een verzoek tot kennisgeving van de gegevens¹⁰⁹ maar niet met de termijn waarbinnen de houder dient te reageren op een verzoek tot verbetering¹¹⁰. LEMMENS leidt hieruit af dat de betrokkene bij het uitblijven van een reactie op een verzoek tot verbetering in weerwil van de bewoordingen van art. 14 §5 een ontvankelijke vordering kan instellen bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, aangezien een op art. 14 §5 gesteunde exceptie onontvankelijk zou zijn wegens gebrek aan belang.¹¹¹

In afwijking van de gemeenrechtelijke procedure bepaalt art. 14 §3 dat de vordering wordt ingeleid bij verzoekschrift.

Zodra een houder kennis krijgt van het instellen van een vordering dient hij volgens art. 15 W.V.P. *‘Bij elke mededeling van een persoonsgegeven duidelijk aan te geven dat het gegeven betwist is’.*

2.6.4. *Sancties*

Hoofdstuk 8 van de W.V.P. (artikelen 37 tot en met 43) behandelt de strafbepalingen. Er zijn drie soorten hoofdstraffen: Wie de artikelen 4 tot en met 10, 17 tot en met 19, 21, 22 of 32 van de W.V.P. schendt wordt gestraft met

¹⁰⁸ DUMORTIER, J., “Wet persoonsgegevens”, *OPF*, januari 1995

¹⁰⁹ Art. 10, §1, eerste lid W.V.P.

¹¹⁰ Art. 12, §3 W.V.P. geeft de houder immers maar een maand de tijd om te reageren op een verzoek tot verbetering, dit foutje wordt rechtgezet door art. 19 van de omzettingwet.

¹¹¹ LEMMENS, P., *l.c.*, p. 208.

een boete 100 tot 100.000 BEF (art. 39). Wie art. 15 of 16 schendt wordt gestraft met een geldboete van 100 tot 20.000 BEF (art. 38) Wie art. 33 W.V.P. niet nakomt wordt gestraft met een geldboete van 100 tot 10.000 BEF (art. 37).

De houder van het bestand, of desgevallend zijn vertegenwoordiger in België, is burgerrechtelijk aansprakelijk voor de betaling van de boeten waartoe zijn aangestelde of lasthebber is veroordeeld (art.42).

Voorts voorziet de W.V.P. nog in een aantal bijkomende straffen als daar zijn publicatie van het vonnis (art. 40), verbeurdverklaring van de gegevensdrager of verplichte uitwissing van de gegevens (art. 41 §1) en tenslotte het voor een periode van ten hoogste 2 jaar opleggen van het verbod om rechtstreeks of onrechtstreeks het beheer te hebben over enige verwerking van persoonsgegevens (art. 41 §2).

Betreuenswaardig is dat geen enkele strafbepaling van de W.V.P. ook maar iets preciseert over het vereiste moreel of intentioneel element. Hierdoor zal telkens algemeen opzet aangetoond dienen te worden om van een misdrijf te kunnen spreken, zodat de loutere overtreding van een bepaling van de W.V.P. geenszins voldoende zal zijn om tot strafbaarheid te besluiten. Dit brengt de nodige bewijsproblemen met zich mee. Kan het dan verbazen dat er tot op heden geen veroordeling is uitgesproken op basis van de W.V.P.?¹¹² Aangezien de CBPL geen enkele bindende beslissing kan nemen is ze voor de afdwinging van de bepalingen van de W.V.P. en van haar eigen adviezen volledig afhankelijk van de goodwill van het gerechtelijk apparaat, waarvan ik niet meer hoef te vertellen dat het overbelast is. Zou het niet zinvol zijn om de CBPL de bevoegdheid toe te kennen om zelf administratieve sancties op te leggen na een tegensprekelijke procedure voor een geschillenbeslechtsingsorgaan binnen de CBPL met de mogelijkheid om tegen de beslissing van dat orgaan beroep aan te tekenen? Natuurlijk dienen dan veel meer middelen ter beschikking van de CBPL gesteld te worden. Bovendien is dit geen haalbare kaart zolang alleen de voorzitter van de CBPL zijn functie voltijds uitoefent, een situatie die overigens ook al door andere auteurs aan de kaak is gesteld.¹¹³

2.7. Hoofdstuk 2: De uitvoeringsbesluiten van de W.V.P.

Zoals ik in de inleiding reeds vermeld heb is de W.V.P. uitgevoerd en gepreciseerd door een enorm arsenaal K.B.'s. Aangezien dit werk enkel de bedoeling heeft een overzicht te bieden van de huidige stand van wetgeving inzake de bescherming van persoonlijke levenssfeer bij het verwerken van persoonsgegevens en een blik in de toekomst te werpen door de vergelijking te

¹¹² Er zijn wel twee vonnissen die zich gedeeltelijk steunen op de W.V.P. Deze worden in het vierde hoofdstuk uitgebreid besproken.

¹¹³ Sic LEMMENS, P., *l.c.*.

maken tussen de vigerende wetgeving en de nog in werking te treden wet van 11 december 1998 zal ik mij beperken tot een kort overzicht.

Ik heb nog een tweede reden om niet al te diep in te gaan op de bespreking van de uitvoeringsbesluiten van de W.V.P. : het ziet er namelijk naar uit dat het K.B. dat de wet van 11 december 1998 moet uitvoeren en in werking doen treden de huidige K.B.'s zal opheffen en vervangen.

De belangrijkste uitvoeringsbesluiten bij de W.V.P. zijn:

1. K.B. nr. 1 van 28 februari 1993 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.* 18 maart 1993;
2. K.B. nr. 2 van 28 februari 1993 tot vaststelling van de termijn binnen dewelke de houder van een bestand zich moet schikken naar de bepalingen van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot de verwerkingen die op het tijdstip van de inwerkingtreding bestaan, *B.S.* 18 maart 1993;
3. K.B. van 12 augustus 1993 ter uitvoering van art. 11, 4° van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.* 3 september 1993;
4. K.B. nr. 3 van 7 september 1993 tot aanwijzing van de personen bij wie het verzoek om mededeling van persoonsgegevens gegrond op art. 10 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens moet worden ingediend, *B.S.* 25 september 1993;
5. K.B. nr. 4 van 7 september 1993 tot vaststelling van het bedrag, de voorwaarden en de wijze van betaling van een voorafgaande heffing aan de houder van het bestand bij de uitoefening van het recht om overeenkomstig art. 10 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, kennis te krijgen van persoonsgegevens, *B.S.* 25 september 1993;
6. K.B. nr. 5 van 7 september 1993 tot aanwijzing van de personen bij wie de verzoeken tot verbetering, verwijdering of verbod op de aanwending van persoonsgegevens gegrond op art. 12 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de

- verwerking van persoonsgegevens moeten worden ingediend, *B.S.* 25 september 1993.
7. K.B. nr. 6 van 13 september 1993 tot wijziging van het Koninklijk Besluit nr. 1 van 28 februari 1993 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.* 25 september 1993;
 8. K.B. nr. 7 van 7 februari 1995 tot vaststelling van de doeleinden, de criteria en de voorwaarden van toegestane verwerkingen van de gegevens bedoeld in artikel 6 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.* 28 februari 1995;
 9. K.B. nr. 8 van 7 februari 1995 tot vaststelling van de doeleinden, de criteria en de voorwaarden van toegestane verwerkingen van de gegevens bedoeld in artikel 8 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.* 28 februari 1995;
 10. K.B. nr. 9 van 7 februari 1995 betreffende het verlenen van vrijstellingen van de toepassing van artikel 9 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens en tot vaststelling van een procedure van collectieve informatieverstrekking aan de personen op wie bepaalde verwerkingen betrekking hebben, *B.S.* 28 februari 1995;
 11. K.B. nr. 11 van 14 maart 1994 tot wijziging van het Koninklijk Besluit nr. 1 van 28 februari 1993 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.* 12 april 1994;
 12. K.B. nr. 12 van 7 maart 1995 tot vaststelling van de bedragen die aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer moeten worden gestort bij de aangifte van verwerkingen van persoonsgegevens (met bijlagen), *B.S.* 14 maart 1995.

3. Richtlijn 95/46/EG

3.1. Inleiding

Op 24 oktober 1995 vaardigde het Europees Parlement en de Raad een richtlijn¹¹⁴ uit betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens. Deze richtlijn is het logische uitvloeisel van het reeds in de inleiding van dit werk aangehaalde verdrag nr. 108 van 28 januari 1981 tot bescherming van personen ten opzichte van de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. De richtlijn voorziet in haar art. 32 in een termijn van drie jaar, binnen dewelke de lidstaten haar dienen omgezet te hebben in hun interne wetgeving. Concreet betekent dit dat de richtlijn op 25 oktober 1998 omgezet had moeten zijn in Belgische wetgeving. Na de omzetting hebben de lidstaten het recht om houders van reeds bestaande verwerkingen drie jaar de tijd te geven om zich aan de nieuwe regelgeving aan te passen. Voor houders van niet-geautomatiseerde bestanden die toch onder de toepassing van de richtlijn vallen kan die termijn uitgebreid worden tot 12 jaar (art.32.2).

Zoals in de algemene inleiding reeds vermeld werd heeft de Belgische wetgever de richtlijn tot op heden niet omgezet: er is wel al een omzettingswet gepubliceerd¹¹⁵, maar die is tot op vandaag (27 maart 2000) niet in werking getreden.

Over de hele wereld heerst een brede consensus over de noodzaak van een regelgeving betreffende de privacy. Zeker met de razendsnelle ontwikkeling van het internet en de daarbij horende technologieën lijkt een internationale of liefst zelfs mondiale aanpak de enige mogelijke oplossing. Feit is dat zowel handelaar als consument zich momenteel absoluut niet bewust zijn van enerzijds de nood aan een duidelijke regulering, en anderzijds de reeds bestaande regulering. Bovendien is de bestaande regulering uitermate vaag, of zoals DUMORTIER op 21 oktober 1999 schrijft: *‘Even for an expert in data protection law there is still a lot of uncertainty how the provisions of the directive have to be put into practice on the Net’*.¹¹⁶

De toenemende grensoverschrijdende gegevensstroom heeft dringend nood aan een wettelijk kader. Richtlijn 95/46/EG zet daarbij een eerste niet onbelangrijke stap op internationaal vlak. De richtlijn was noodzakelijk voor de goede werking van de interne markt: immers, zolang de nationale wetgevingen van de lidstaten op het vlak van privacybescherming onderling sterk verschillen, is het bij grensoverschrijdend verkeer van persoonsgegevens

¹¹⁴ Richtlijn 95/46/EG. Van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens.

¹¹⁵ Wet van 11 december 1998 tot omzetting van richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrij verkeer van die gegevens, *B.S.* 2 maart 1999.

¹¹⁶ DUMORTIER, J., en GOEMANS, C., “Personal data protection in the digital economy: the role of standardisation”, Leuven, ICRI, 1999, 31p. ; <http://www.law.kuleuven.ac.be/icri/papers/doctrine/standardization.pdf>

uitermate moeilijk om de privacy van de betrokkene te garanderen. De richtlijn heeft een dubbel doel: enerzijds de rechten van de betrokkene veilig stellen, en anderzijds verzekeren dat persoonsgegevens vrijelijk kunnen doorgegeven worden op de interne markt. Het is voor de Europese Unie om twee redenen van belang om de privacy van de betrokkenen bij de (grensoverschrijdende) verwerking van persoonsgegevens te garanderen: op de eerste plaats omdat de bescherming van de privacy een grondrecht is, zodat de geloofwaardigheid van de Unie vereist dat ze dat kan garanderen, en op de tweede plaats omdat de markt zelf die regulering vraagt. Om het met de woorden van commissaris Mario MONTI te zeggen: *‘Market surveys have shown that as a result of the lack of trust and concern regarding personal data protection, and in the absence of an appropriate legal framework, a large proportion of persons have been taking their own protective measures for example by providing personal data that are incorrect, incomplete or even wholly invented. This should provide food of thought for all those who wish to promote a concept of electronic commerce that goes beyond a mere electronic marketing device. Protection of personal data appears as a necessary precondition in the eyes of users’*.¹¹⁷

Met haar richtlijn is Europa toonaangevend: *‘Admittedly, we do not yet have a body of rules that are applicable world-wide as would perhaps be desirable for the global information society. But the common rules that we do have constitute historically the first and only example of voluntary legal integration between sovereign States’*.¹¹⁸ Ik kan het belang van richtlijn 95/46/EG niet voldoende benadrukken, maar helaas overstijgt een grondige analyse ervan ruimschoots de doelstellingen van dit werk. Voor een grondige bespreking verwijs ik u door naar DUMORTIER en GOEMANS¹¹⁹ en wie meer informatie zoekt over internationale privacybescherming kan ook altijd op het internet terecht.¹²⁰ In deze bijdrage beperk ik me tot een vergelijking van de richtlijn met de W.V.P. en aangezien die eerste al uitgebreid besproken is in het eerste hoofdstuk, en W.V.P. en richtlijn inhoudelijk sterk gelijkend zijn, zal ik er hier mee volstaan de belangrijkste verschillen tussen beide teksten aan te geven.

3.2. Een overzicht van de verschillen tussen richtlijn en W.V.P.

3.2.1. *Definities*

Een eerste belangrijke afwijking is te vinden in art. 2 van de richtlijn, waarin naar analogie met art. 1 W.V.P. een aantal basisdefinities opgesomd wordt.

¹¹⁷ citaat overgenomen uit DUMORTIER, J., en GOEMANS, C., “Personal data protection in the digital economy: the role of standardisation”, Leuven, ICRI, 1999, p. 10.

¹¹⁸ Mario Monti

¹¹⁹ DUMORTIER, J., en GOEMANS, C., *o.c.*, 31p.; <http://www.law.kuleuven.ac.be/icri/papers/doctrine/standardization.pdf>

¹²⁰ Probeer zeker volgende sites: <http://www.law.kuleuven.ac.be/icri>, <http://www.oecd.org>, <http://www.privacyinternational.org>, <http://europa.eu.int/comm/dg15/en/media/dataprot/wpdocs>

Hierbij valt op dat de definities van de richtlijn veel gedetailleerder zijn dan die van de W.V.P.

De definitie die de richtlijn geeft voor het begrip verwerking is zeer belangrijk: art.2b definieert het begrip als volgt: *“verwerking van persoonsgegevens”, hierna “verwerking” te noemen, elke bewerking of elk geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd met behulp van geautomatiseerde procédés, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op enigerlei andere wijze ter beschikking stellen, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens*’ (onderlijning aangebracht door auteur). Hier zien we twee verschillen met de W.V.P.: om te beginnen beschouwt de richtlijn ook een enkelvoudige operatie die betrekking heeft op persoonsgegevens, zoals bijvoorbeeld de raadpleging van een database, als een verwerking.¹²¹ De W.V.P. daarentegen vond het onvoldoende om van een verwerking te spreken wanneer slechts één bewerking geautomatiseerd is¹²², en vereiste bovendien een *‘geheel van bewerkingen’*.

Een tweede verschil is dat de richtlijn niet langer het onderscheid maakt tussen een manueel gehouden bestand en een geautomatiseerde verwerking. Considerans 27 van de richtlijn motiveert het opheffen van dit onderscheid als volgt: *‘Overwegende dat de bescherming van personen zowel op automatische als op niet-automatische verwerking van toepassing is; dat de reikwijdte van deze bescherming in feite niet afhankelijk mag zijn van de gebruikte technieken, omdat zulks ernstig gevaar voor ontduiking zou opleveren; ...*’ Wel wordt een dossier nog steeds buiten het toepassingsgebied gehouden: ook de richtlijn vereist namelijk dat het zou gaan om *‘een gestructureerd geheel van persoonsgegevens die volgens bepaalde criteria toegankelijk zijn’*.

Tenslotte nog deze niet onbelangrijke opmerking: in de richtlijn komt het begrip ‘houder’ niet meer voor. Het is overal vervangen door het begrip ‘verantwoordelijke voor de verwerking’.

3.2.2. *Rechtvaardigingsgronden*

Art.7 richtlijn:

‘De Lid-Staten bepalen dat de verwerking van persoonsgegevens slechts mag geschieden indien:

a. de betrokkene daarvoor ondubbelzinnige toestemming heeft verleend, of

¹²¹ DUMORTIER, J., “De omzetting van de Europese richtlijn over de verwerking van persoonsgegevens in België”, *Comp.*, 1999, nr. 1, p.45-46.

¹²² DUMORTIER, J., “Wet persoonsgegevens” in *OPF*, Afl. 22 (januari 1995), zie ook supra op p.9

- b. de verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is of voor het nemen van precontractuele maatregelen naar aanleiding van een verzoek van de betrokkene, of
- c. de verwerking noodzakelijk is om een wettelijke verplichting na te komen waaraan de voor de verwerking verantwoordelijke onderworpen is, of
- d. de verwerking noodzakelijk is ter vrijwaring van een vitaal belang van de betrokkene, of
- e. de verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of die deel uitmaakt van de uitoefening van het openbaar gezag die aan de voor de verwerking verantwoordelijke of de derde aan wie de gegevens worden verstrekt, drager is opgedragen, of
- f. de verwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de voor de verwerking verantwoordelijke of van de derde(n) aan wie de gegevens worden verstrekt, mits het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene die aanspraak maakt op de bescherming uit hoofde van artikel 1, lid 1, van deze richtlijn, niet prevaleren. (onderlijning aangebracht door auteur)

De richtlijn vertrekt van een ander uitgangspunt dan de W.V.P.: uitgangspunt van de W.V.P. was dat verwerkingen van persoonsgegevens in beginsel toegelaten zijn, doch dienen te gebeuren op de wijze en onder de voorwaarden bepaald in de wet. Art. 7 van de richtlijn echter somt een lijst van rechtvaardigingsgronden op. Volgens de richtlijn is een verwerking slechts toegelaten indien ze rechtvaardiging vindt in één van de zes limitatief vermelde gronden. Opmerkelijk hierbij is dat art. 7 de ondubbelzinnige toestemming van de betrokkene als uitgangspunt neemt. De formulering van art. 7,f roept dan weer vragen op qua duidelijkheid: wanneer zal het (waarschijnlijk economisch) gerechtvaardigde belang van de houder wel, en wanneer niet prevaleren op de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene? Het antwoord zal uit de casuïstiek moeten komen. Europa schuift hier de hete kastanje door naar de lidstaten, door zich te beperken tot het geven van een aantal vrij evidente voorbeelden van situaties waarin de fundamentele rechten en plichten van de betrokkene opzij geschoven mogen worden, zonder echter concrete criteria aan te geven.¹²³

3.2.4. Verwerkingen voor journalistieke, literaire en artistieke doeleinden

In afwijking van de W.V.P. creëert de richtlijn een uitzonderingsregime voor de verwerkingen van persoonsgegevens voor journalistieke, literaire en artistieke doeleinden dat enkel geldt 'indien de verwerking betrekking heeft op persoonsgegevens die kennelijk publiek zijn gemaakt door de betrokkene of die in nauw verband staan met het publiek karakter van de betrokken persoon of van het feit waarin de persoon betrokken is'. Art. 9 verplicht de lidstaten om te voorzien in een uitzonderingsregime dat de vrijheid van meningsuiting

¹²³ Zie consideransen 30-36 van de richtlijn

verzoent met het recht op privacy. Reden voor deze veel verder reikende bescherming is dat de richtlijn een evenwicht poogt te zoeken tussen enerzijds het recht op privacy van de betrokkene en anderzijds het door art. 10 EVRM gegarandeerde recht om inlichtingen te ontvangen of te verstrekken.¹²⁴

3.2.5. *Medische gegevens*

Met betrekking tot de bescherming van medische gegevens stelt de richtlijn een volledig nieuw regime in¹²⁵. Bovendien heeft de betrokkene voortaan recht op mededeling van de gezondheidsgegevens die over hem worden verwerkt. Slechts indien de betrokkene zelf of de verantwoordelijke voor de verwerking daarom verzoeken, verloopt de mededeling van die gegevens via een beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg.¹²⁶ Het staat de lidstaten echter vrij om in afwijking hiervan toch de tussenkomst van een gezondheidswerker te vereisen.¹²⁷

3.2.6. *Recht van verzet*

Helemaal nieuw is het recht op verzet, dat geformuleerd wordt in art. 14 en 15 van de richtlijn.

Art.14 'De Lid- Staten kennen de betrokkene het recht toe:

- a) *zich ten minste in de gevallen, bedoeld in artikel 7, onder e) en f), te allen tijde om zwaarwegende en gerechtvaardigde redenen die verband houden met zijn bijzondere situatie ertegen te verzetten dat hem betreffende gegevens het voorwerp van een verwerking vormen, behoudens andersluidende bepalingen in de nationale wetgeving. In geval van gerechtvaardigd verzet mag de door de voor de verwerking verantwoordelijke persoon verrichte verwerking niet langer op deze gegevens betrekking hebben;*
- b) *zich te verzetten, op verzoek en kosteloos, tegen de voorgenomen verwerking van hem betreffende persoonsgegevens door de voor de verwerking verantwoordelijke persoon met het oog op direct marketing of te worden ingelicht voordat persoonsgegevens voor de eerste keer aan derden worden verstrekt of voor rekening van derden worden gebruikt voor direct marketing en het recht uitdrukkelijk ter kennis gebracht te krijgen dat hij of zij zich kosteloos kan verzetten tegen deze verstrekking of dit gebruik van gegevens.*

De Lid-Staten nemen de nodige maatregelen om te waarborgen dat de betrokkenen kennis hebben van het bestaan van het in de eerste alinea van punt b) bedoelde recht.'

¹²⁴ considerans 37

¹²⁵ DUMORTIER, J., "De omzetting van de Europese richtlijn over de verwerking van persoonsgegevens in België", *Comp.*, 1999, nr.1, p.45.

¹²⁶ *Ibidem.*

¹²⁷ Zie considerans 42

De gevallen bedoeld in art.7, e) en f) zijn verwerkingen waarbij de betrokkene uitdrukkelijk zijn toestemming heeft verleend, en verwerkingen die noodzakelijk zijn voor het behartigen van het gerechtvaardigd belang van de houder of een derde. Het toekennen van dit recht op verzet en de bijhorende uitbreiding van de informatieplicht van de houder is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de W.V.P. Het woord 'of' in de derde regel van art.14, b (zoals hier weergegeven) is verwarrend. Ik ben van mening dat het woord 'en' hier veel beter op zijn plaats is. Bovendien is er geen enkele reden om hier gebruik te maken van 'of' aangezien het hier om twee totaal verschillende rechten gaat. Het kan toch nooit de bedoeling geweest zijn om de lidstaten voor de keuze te stellen ofwel een recht van verzet toe te kennen, ofwel de betrokkene het recht te verschaffen ingelicht te worden bij een eerste verstrekking van zijn gegevens aan een derde. Bovendien wordt in de vijfde regel wel degelijk het woord 'en' gebruikt.

Considerans 45 van de richtlijn stelt dat de lidstaten de mogelijkheid hebben om andersluidende bepalingen vast te stellen. Dit geldt m.i. echter enkel met betrekking tot het recht van verzet, en dus niet met betrekking tot het recht te worden ingelicht voordat persoonsgegevens voor de eerste keer aan derden worden verstrekt of voor rekening van derden worden gebruikt voor direct marketing.

Art. 15 van de richtlijn geeft de lidstaten de opdracht om aan de betrokkene het recht toe te kennen niet te worden onderworpen aan een besluit waaraan voor hem rechtsgevolgen zijn verbonden of dat hem in aanmerkelijke mate treft en dat louter wordt genomen op grond van een geautomatiseerde gegevensverwerking die bestemd is om bepaalde aspecten van zijn persoonlijkheid te evalueren.

3.2.7. *Eerlijke verwerking*

De consideransen 38 en 39 van de richtlijn introduceren een begrip dat in de W.V.P. niet voorkomt, namelijk het begrip 'eerlijke verwerking'. Op die manier introduceert de richtlijn de goede trouw in de privacybescherming. Art. 6, 1, a) zegt dan ook dat de gegevens '*eerlijk en rechtmatig moeten worden verwerkt*'. Het hoeft geen betoog dat dit een sprong vooruit is.

Zo leidt considerans 38 hieruit af dat de betrokkene op de hoogte moet kunnen zijn van het bestaan van de verwerking, en dat wanneer er over hem gegevens worden verkregen, hij het recht heeft om daadwerkelijk en volledig te worden ingelicht over de omstandigheden waaronder deze gegevens worden verkregen. De W.V.P. voorziet ingeval van verzameling van gegevens door eigen observatie of bij derden alleen in een mededeling van het feit dat de betrokkene is opgenomen in de verwerking, de identiteit van de houder, de

eventuele wettelijke basis van de verwerking, het doel van de verwerking en de rechten van de betrokkene (art.4 juncto 9 W.V.P.).

3.2.8. *Staat van de verwerking*

De in de W.V.P. vernoemde verplichting tot het opmaken van een staat (art.16 §1, 1° W.V.P.) komt niet voor in de richtlijn.

3.2.9. *Grensoverschrijdend verkeer van persoonsgegevens*

De bepalingen met betrekking tot het grensoverschrijdend verkeer van gegevens die zijn opgenomen in de richtlijn hebben veel stof doen opwaaien.¹²⁸ Het doel van de regeling met betrekking tot het grensoverschrijdend verkeer van persoonsgegevens is het misbruik van deze gegevens in derde landen, waar geen passend beschermingsniveau voorhanden is, te voorkomen. De materie wordt geregeld door artikelen 25 en 26 van de richtlijn.

Basisprincipe is dat lidstaten dit soort verkeer enkel dienen toe te staan wanneer het desbetreffende derde land beschikt over een passend beschermingsniveau. Dit kan enorm verreikende gevolgen hebben: het is namelijk in theorie mogelijk om het dataverkeer naar bepaalde derde landen, die die passende bescherming niet bieden, te voorkomen! Het hoeft geen betoog dat dat een wel zeer extreme maatregel zou zijn. Directoraat Generaal XV doet dan ook zijn uiterste best om iedereen gerust te stellen: ‘*Claims of possible “blackout” in data flow between Europe and the rest of the World bear no resemblance to reality*’.¹²⁹

a. Wat wordt bedoeld met de term ‘passend beschermingsniveau’

De groep voor de bescherming van personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens (dit is een samenwerkingsverband tussen alle nationale organen van de lidstaten die belast zijn met het toezicht op de verwerking van persoonsgegevens)¹³⁰ heeft enkele criteria geformuleerd aan de hand waarvan kan bepaald worden wat er nu juist met de wat duistere term ‘passend beschermingsniveau’ bedoeld wordt. Daarbij zijn twee elementen

¹²⁸ DUMORTIER, J., en GOEMANS, C., *o.c.*, p.11-13; X., “EU privacy battle lines drawn Now, what to do?”, *ZD Journals*, 26 maart 2000, <http://www.zdjournal.com/iba/98m/iba98m1.htm>; DGXV, “Transfer of data to non-EU countries – DAQ”, *Data Protection: background information*, 26 maart 2000, http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/media/dataprot/backinfo/info.htm

¹²⁹ DGXV, “Transfer of data to non-EU countries – DAQ”, *Data Protection: background information*, 26 maart 2000, http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/media/dataprot/backinfo/info.htm

¹³⁰ Art. 29 en 30 richtlijn

doorslaggevend: de inhoud van de toepasselijke regels (als die er al zijn) in het derde land, en de afdwingingsmechanismen waarover men kan beschikken.¹³¹

Verder stelt de Groep dat het beschermingsniveau wordt beoordeeld aan de hand van alle gegeven omstandigheden, zodat ook rekening gehouden kan worden met zogenaamde soft law in de mate dat die in de praktijk ook wordt nageleefd. Er moet aan drie functionele criteria worden voldaan: om te beginnen moet er een goede navolging zijn van de wet (wat in de eerste plaats afhangt van de mate waarin die bekend is of zelfs bestaat), ten tweede wordt het bestaan van een onpartijdig en onafhankelijk controle-orgaan vereist en ten derde moet er voorzien zijn in een procedure waardoor herstel en schadevergoeding verkregen kan worden ingeval van niet-nakoming.

b. Bijkomende mogelijkheden om alsnog datatransmissie toe te staan

Het is duidelijk niet de bedoeling van de richtlijn om het grensoverschrijdende verkeer van gegevens af te remmen. Integendeel, de richtlijn poogt dat verkeer juist te versterken door er een algemeen wettelijk kader voor te creëren. Het blokkeren van de datatransmissie is dan ook enkel opgenomen als ‘*very last resort*’, en het is hoegenaamd niet de bedoeling er ooit werkelijk gebruik van te maken. Het fungeert enkel als een stok achter de deur. Om toch maar nooit met een situatie geconfronteerd te worden waarin men moet overgaan tot het uitsluiten van een bepaald land, heeft men nog een aantal ontsnappingsroutes open gelaten. Om te beginnen voorziet art. 25, 5 van de richtlijn in de mogelijkheid voor de Commissie om onderhandelingen ter verhelping van de situatie aan te knopen, zodra ze constateert dat een bepaalde derde Staat geen waarborgen voor een passend beschermingsniveau biedt. Bovendien somt art. 26 een hele resem uitzonderingen op, in welk geval de datatransmissie kan doorgaan ondanks het ontbreken van een passend beschermingsniveau.

3.2.10. Volledigheidshalve...

... weze nog vermeld dat de richtlijn de lidstaten aanspoort tot het opstellen van gedragscodes in samenspraak met specifieke sectoren (art.27) en dat in de richtlijn een lans gebroken wordt voor het toekennen van de bevoegdheid om in rechte op te treden aan de nationale toezichthoudende autoriteit (art.28, 3, derde streepje), iets wat naar mijn mening ernstig overwogen mag worden.

4. Hoofdstuk 3: De omzettingwet van 11 december 1998

4.1. Inleiding

¹³¹ DUMORTIER, J., en GOEMANS, C., *ibid.*, p.11

Op 2 maart 1999 verschijnt in het Belgisch Staatsblad de Wet van 11 december 1998 tot omzetting van de richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrij verkeer van die gegevens. Deze wet wijzigt de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens. In bijlage vindt u een gecoördineerde versie van die W.V.P. De omzettingswet is echter tot op heden (27 maart 2000) nog niet in werking getreden. Voor die inwerkingtreding is een uitvoeringsK.B. vereist.¹³² Een werkversie van dat K.B. staat ter inzage op het internet¹³³, maar aangezien dat nog steeds de versie van de vorige regering is, ziet het er naar uit dat we nog even op een definitieve versie zullen moeten wachten. Tot dan blijft de W.V.P. van 8 december 1992 van kracht in zijn ongewijzigde versie.

Zowel de W.V.P. als de richtlijn zijn in dit werk reeds uitvoerig besproken. Bij het omzetten van de richtlijn heeft de Belgische wetgever de tekst van de richtlijn meestal nogal slaafs gevolgd. Bovendien was de oude W.V.P. al grotendeels gelijklopend met de richtlijn. De omzettingswet brengt dan ook geen spectaculaire wijzigingen aan. Zoals bij het bespreken van de richtlijn zal ik hier dan ook volstaan met het aanstippen van de voornaamste wijzigingen. Wanneer de tekst van de richtlijn letterlijk is overgenomen verwijs ik naar het vorige hoofdstuk.

4.2. Wijzigingen aan de W.V.P. aangebracht door de omzettingswet

4.2.1. *Algemeen*

- worden vervangen: de artikelen 1 tot en met 10, 21, 22 en 24
- worden gewijzigd: de artikelen 12 t/m 17, 19, 23, 30, 31, 38, 39, 42 en 44
- nieuw ingevoegd: 3bis, 12bis, 15bis, 17bis en 32 bis
- worden opgeheven: art.11 en art.18, lid 4

4.2.2. *Definities*

De omzettingswet neemt de definities van de richtlijn letterlijk over. Dit betekent dat het onderscheid tussen een manueel gehouden bestand en geautomatiseerde verwerking opgeheven wordt. Verder heeft de nieuwe definitie tot gevolg dat voortaan een enkele bewerking volstaat om van een verwerking te kunnen spreken. De omzettingswet vervangt ook overal de term 'houder van het bestand' door 'verantwoordelijke voor de verwerking'.

¹³² Art. 52 Wet 11 december 1998

¹³³ http://www.just.fgov.be/html_dg1

4.2.3. *Rechtvaardigingsgronden*

Art. 7 van de richtlijn wordt eveneens klakkeloos overgenomen (art. 8 omzettingwet). De Koning zal nader dienen te bepalen wanneer de fundamentele rechten en plichten van de betrokkene zwaarder doorwegen dan het gerechtvaardigd belang van de verantwoordelijke voor de verwerking of de derde aan wie de gegevens worden verstrekt.

4.2.4. *Verwerkingen voor journalistieke, literaire en artistieke doeleinden*

Ook hier wordt de richtlijn slaafs gevolgd. Wel gelden uitzonderingen voor de informatieplicht aan, of het inzagerecht van de betrokkene indien de toepassing daarvan een voorgenomen publicatie in het gedrang brengt of aanwijzingen zou verschaffen over informatiebronnen.¹³⁴

4.2.5. *Gevoelige en medische gegevens*

Tijdens het parlementair debat over de nieuwe wet is veel tijd besteed aan het de uitzonderingen voor het Europees Centrum voor vermiste en seksueel uitgebuite kinderen. Het resultaat¹³⁵ is *een wellicht zeer genuanceerde maar daardoor ook zeer uitgebreide en complexe tekst die de wet wat ontsiert*.¹³⁶

Verder behoudt de omzettingwet de afzonderlijke behandeling van gevoelige en medische gegevens. De vorm van de richtlijn wordt wel gevolgd: het gaat telkens om een principieel verbod van verwerking, waarna een uitgebreide lijst met uitzonderingen volgt. Zoals in het vorige hoofdstuk reeds gezegd werd geldt een nieuw regime voor de verwerking van medische gegevens. De Belgische wetgever heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid voorzien in considerans 42 van de richtlijn, om in afwijking van de richtlijn toch de tussenkomst van een beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg te voorzien voor het raadplegen van medische persoonsgegevens. De Koning zal op advies van de CBPL bij een in Ministerraad overlegd besluit, bepalen welke categorieën van personen als beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg in de zin van de wet zullen worden beschouwd.¹³⁷ De betrokkene heeft echter ook de mogelijkheid om zijn medische persoonsgegevens rechtstreeks in te zien.

4.2.6. *Recht op toegang*

¹³⁴ DUMORTIER, J., "De omzetting van de Europese richtlijn over de verwerking van persoonsgegevens in België, *Comp.*, 1999, nr.1, 45-46.

¹³⁵ Terug te vinden in art. 9 van de omzettingwet, dat art. 6 van de W.V.P. door een nieuwe bepaling vervangt. In het nieuwe art. 6 is een volledige paragraaf gewijd aan de verwerking van persoonsgegevens die het seksuele leven betreffen (nieuwe §3 van art.6).

¹³⁶ DUMORTIER, J., *l.c.*

¹³⁷ nieuw art. 7 §4 W.V.P. (art.10 omzettingwet)

De omzettingwet breidt het recht van toegang van de betrokkene tot de verwerking aanzienlijk uit. Zo dient de verantwoordelijke voor de verwerking de betrokkene voortaan ook mee te delen waar de gegevens vandaan komen.¹³⁸ Verder dient hij hem ook informatie te verschaffen omtrent de logica die aan de geautomatiseerde verwerking ten grondslag ligt in geval van automatische besluitvorming¹³⁹. Tenslotte schaft de omzettingwet de verplichte tegemoetkoming in de administratiekosten ten belope van 100 BEF af.

4.2.7. *Recht van verzet*

De omzettingwet kent een recht van verzet toe aan de betrokkene.¹⁴⁰ Gelukkig heeft de Belgische wetgeving hier de ruimst mogelijke vorm van dat recht van verzet opgenomen: recht van verzet is enkel uitgesloten indien de rechtmatigheid van de verwerking gesteund is op hetzij de noodzakelijkheid van die verwerking voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is of voor de uitvoering van maatregelen die aan het sluiten van de overeenkomst voorafgaan en die op verzoek van de betrokkene zijn genomen, hetzij op de noodzakelijkheid van de verwerking voor de verantwoordelijke van de verwerking om een verplichting na te komen waaraan hij krachtens een wet, decreet of ordonnantie onderworpen is.

Ik meen dat DUMORTIER het nieuwe art. 12 te restrictief leest wanneer hij beweert dat het recht van verzet enkel geldt met betrekking tot verwerkingen in het kader van direct marketing.¹⁴¹ Art. 16 van de omzettingwet maakt immers een onderscheid tussen twee vormen van de uitoefening van het recht op verzet: enerzijds is er de algemene vorm die zegt dat eenieder zich om zwaarwegende en gerechtvaardigde redenen eigen aan zijn situatie kan verzetten tegen het gebruik van zijn gegevens in een verwerking.

De tweede vorm is de vorm die specifiek betrekking heeft op verwerkingen met het oog op direct marketing. Indien het om een dergelijke verwerking gaat heeft de betrokkene het recht zich te verzetten tegen het gebruik van zijn gegevens '*kosteloos en zonder enige motivering*'. Met betrekking tot verwerkingen met het oog op direct marketing is er dus een onvoorwaardelijk recht op verzet, terwijl er ook een algemene vorm van verzet mogelijk is indien de betrokkene zwaarwegende en gerechtvaardigde redenen eigen aan zijn situatie kan aanvoeren die een verzet rechtvaardigen.

4.2.8. *Eerlijke verwerking*

De omzettingwet vervangt het oude art. 4 W.V.P. door een nieuw art. 4 dat een quasi-letterlijke weergave is van art. 6 van de richtlijn. Het begrip 'eerlijke verwerking' wordt dus opgenomen in de W.V.P.

¹³⁸ nieuw art. 10 §1, b (art.14 omzettingwet)

¹³⁹ nieuw art. 10 §1, c

¹⁴⁰ Art. 16 omzettingwet voegt dit in in art. 12 W.V.P. (recht van verbetering)

¹⁴¹ DUMORTIER, J., *l.c.*, p.45.

4.2.9. *Opmaken van een staat*

De verplichting tot het opmaken van een staat komt niet meer voor in de nieuwe versie van art.16 W.V.P.

4.2.10. *Grensoverschrijdend verkeer van persoonsgegevens*

Zoals in het vorige hoofdstuk al werd gezegd hebben de bepalingen van de richtlijn met betrekking tot het grensoverschrijdend verkeer van persoonsgegevens het nodige stof doen opwaaien. De Belgische wetgever heeft het bijgevolg nuttig geacht om een voorzichtige strategie¹⁴² te volgen: in het nieuwe art. 21 van de W.V.P. neemt men de inhoud van art. 25 van de richtlijn (namelijk het verbod op het doorgeven van de gegevens naar een derde land zonder een passend beschermingsniveau) over. Vervolgens worden geheel naar analogie met de structuur van de richtlijn in het nieuwe art. 22 W.V.P. de uitzonderingen van art. 26 van de richtlijn herhaald. De omzettingwet voegt daar echter nog een lid aan toe dat zegt: *‘Onverminderd het bepaalde in het vorige lid kan de Koning, na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, machtiging verlenen voor een doorgifte of een categorie doorgiften van persoonsgegevens naar een land buiten de Europese Gemeenschap dat geen waarborgen voor een passende bescherming biedt, indien de verantwoordelijke voor de verwerking voldoende waarborgen biedt ten aanzien van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de fundamentele rechten en vrijheden van personen, alsmede ten aanzien van de uitoefening van de daaraan verbonden rechten; deze waarborgen kunnen met name voortvloeien uit passende contractuele bepalingen.’*

De wetgever spaart op die manier de kool en de geit: in de Verenigde Staten geldt immers een systeem van zelfregulering, zodat er daar al zeker geen probleem kan rijzen. Voor alle andere landen kan het opstellen van een eenvoudige overeenkomst volstaan om het blokkeren van de gegevensstroom te vermijden.

4.2.11. *En wat zijn we ‘vergeten’?*

Opvallend is dat, ondanks de zeer zware kritiek van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State en van diverse auteurs (cf. supra) de omzettingwet de procedure van voordracht van de leden van de CBPL waarbij de wetgevende Kamers de keuze krijgen tussen twee kandidaten die door de Ministerraad voorgedragen worden. Art. 32 van de omzettingwet herneemt letterlijk de bewoordingen van het verguisde art. 24 W.V.P. Een gemiste kans! Nog een ander rareitje die de omzetting heeft overleefd is de frase *‘De Commissie is op*

¹⁴² zie hierover ook DUMORTIER, J., *l.c.*, p.46

zodanige wijze samengesteld dat in haar midden een evenwicht bestaat tussen de verschillende sociaal-economische groeperingen'. Ook deze frase was (en blijft) terug te vinden in art. 24 W.V.P. en ook hier had de Raad van State een nogal uitgesproken mening over: ze noemde de bewoordingen '*alleszins onduidelijk*' en bijgevolg onbruikbaar.

Betreuenswaardig is dat waar de omzettingwet wel rekening houdt met de in richtlijn geformuleerde aanbeveling om het tot stand brengen van sectorieële gedragscodes aan te moedigen (een aanbeveling die wordt opgenomen in art. 44 W.V.P.), de omzettingwet allerm minst extra middelen, mensen of bevoegdheden toekent aan de CBPL. Ik stel mij daarbij de vraag hoe lang deze situatie kan blijven duren en verwijs naar mijn pleidooi voor het toekennen van een bevoegdheid om in rechte op te treden bij schending van de bepalingen van de W.V.P. Waarom geen administratieve procedure creëren met mogelijkheid tot beroep bij de 'normale' rechterlijke macht?

5. Hoofdstuk 4: Bespreking van de rechtspraak

5.1. Welke rechtspraak ?

5.1.1. Inleiding

Over de interpretatie van de W.V.P. zijn tot op heden nog maar twee vonnissen geveld. Het gaat bovendien om zeer gelijklopende zaken die zich allebei in de banksector situeren. Bovendien zijn beide veroordelingen (de betreffende banken werden allebei in het ongelijk gesteld) gesteund op de Wet Handelspraktijken¹⁴³ en dus niet rechtstreeks op de W.V.P. Reden hiervoor was dat in beide gevallen de eiser een rechtspersoon was. Zoals reeds uiteengezet kan een rechtspersoon geen schending van de privacy inroepen aangezien een rechtspersoon in het Belgisch recht geen recht op privacy heeft. De bedoelde zaken zijn de zaak Uniprabel/Kredietbank, behandeld door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen op 7 juli 1994¹⁴⁴ en de zaak CHBK/Generale Bank, behandeld door de voorzitter van de rechtbank van koophandel van Brussel op 15 september van datzelfde jaar.¹⁴⁵ Beide zaken zijn uitgebreid in de actualiteit gekomen, en ze worden dan ook door vele auteurs besproken.¹⁴⁶

¹⁴³ Wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting van de consument, *B.S.*, 29 augustus 1991, *err.*, *B.S.*, 10 oktober 1991.

¹⁴⁴ Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *T.B.H.*, 1995, 297-302, *Comp.*, 1994, 244-245, *D.C.C.R.*, 1994, 77-83 en *Dr. Inform.*, 1994, 51-55.

¹⁴⁵ Voorz. Kh. Brussel, 15 september 1994, *T.B.H.*, 1995, 303-308, *Comp.*, 1994, 246-247.

¹⁴⁶ MEYSMANS, E., "Marketing en privacy: recente ontwikkelingen", *Comp.*, 1995, 50-55, VAN RAEMDONCK, K., "De verwerking van persoonsgegevens in de banksector", *R.W.*, 1996-1997, 897-914 en 937-947; LAMBRECHTS, M., "De privacy-schending der banken vraagt om meer deontologie"; *Journ.Proc.*, december 1994, 20-21; LEONARD, T., "La banque, le courtier et la vie privée: une première décision jurisprudentielle", noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *D.C.C.R.*, 1994, 83-92; DUMORTIER, J., en ROBBEN, F., "Relatiebankieren en de

5.1.2. *De feiten*

a. Kredietbank

De Kredietbank had op basis van gegevens die ze had verzameld uit de overschrijvingsopdrachten van heer cliënteel nagegaan wie van hen elders verzekeringspolissen had lopen. Vervolgens had ze op basis van die gegevens de mensen die bij een andere maatschappij verzekerd waren benaderd met voorstellen om bij haar verzekeringspolissen af te sluiten.

De bank had voor de verwerking van persoonsgegevens gedistilleerd uit betalingsopdrachten, duidelijk omschreven en wettige doeleinden opgegeven, met name de prospectie en de promotie (lees: marketing) van financiële producten.

b. Generale Bank

De Generale Bank was op het moment van de feiten kandidaat-overnemer van de overheidparticipatie in de CHBK. Ook zij was in de (*in casu* permanente) overschrijvingsopdrachten van haar klanten gaan snuffelen. Op basis van de gegevens die ze zo had verzameld had ze een nieuwe verwerking gestart buiten het medeweten van de betrokkenen. Het doel van die verwerking was na te gaan welke cliënten van de bank een woonkrediet hadden lopen bij de CBHK, waarna de bank die cliënten contacteerde met het voorstel om de lening over te nemen. In het geval van de Generale Bank was er overigens duidelijk sprake van kwade trouw: een interne memo drukte de medewerkers namelijk op het hart om vooral niets van dit alles op papier te zetten. Ook de Generale bank had voor de verwerking van persoonsgegevens verkregen naar aanleiding van betalingsopdrachten voorzien in de finaliteiten direct marketing, marketing en globale visie op de cliënteel.

5.1.3. *De redenering gevolgd door de voorzitter*

a. Kredietbank

De voorzitter van de Antwerpse rechtbank van koophandel stelde vooreerst dat de finaliteiten prospectie en promotie die door de Kredietbank waren opgegeven duidelijk omschreven en wettelijke doeleinden zijn. Verder

finaliteitsregel van art. 5 W.V.P.", noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994 en Voorz. Kh. Brussel, 15 september 1994, *Comp.*, 1994, nr.6, 247-250; DASSESSE, M., "Le devoir de non-ingérence ne peut pas être ammodé", noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994 en Voorz. Kh. Brussel, 15 september 1994, *T.B.H.*, 1995, 309-311; LESSUISSE, O., noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *Dr. Inform.*, 1994/4, 55-64; BELLINKX, S., "De privacywet en de ondernemingswereld: wie ziet het bos nog door de bomen?", *T.R.V.*, 1997, 3-23, waarin ook verwezen wordt naar een derde vonnis dat zou gewezen zijn tegen FEBIAC, zonder daarbij echter verdere gegevens te vermelden die het vinden van dat vonnis mogelijk zouden maken.

overwoog hij echter dat het gebruik van de betrokken gegevens voor marketingdoeleinden in verband met verzekeringsproducten onverenigbaar is met de vooropgestelde finaliteit van promotie en marketing van 'financiële producten'. De Kredietbank is immers een bank, en met financiële producten kunnen dan ook enkel bankdiensten en dus geen verzekeringsdiensten bedoeld zijn. Bovendien is de voorzitter van oordeel dat de verwerkte gegevens (in casu de verzekeringstoestand van de betrokkenen) niet ter zake dienend en overbodig zijn in het licht van de opgegeven doeleinden, zijnde de marketing van financiële producten (te lezen als financiële BANKproducten).

b. Generale Bank

Naar analogie met de redenering gevolgd door de voorzitter van de Antwerpse rechtbank van koophandel, komt ook de voorzitter van de Brusselse rechtbank van koophandel tot de conclusie dat de verwerking van de gegevens overmatig is in het licht van de opgegeven finaliteiten.

5.1.4. Belang van deze rechtspraak

Een eerste belangrijk aspect aan deze beide vonnissen is dat ze een nieuwe juridische structuur in het leven roepen die ongetwijfeld navolging zal kennen: in beide zaken wordt immers door een rechtspersoon, die geen beroep kan doen op het recht op privacy, een schending van de W.V.P. aan de kaak gesteld. In beide gevallen gebeurt dit langs de omweg van de wet Handelspraktijken. Dat is een zeer goede zaak voor de bescherming van de privacy in België. Door te stellen dat een schending van de W.V.P. een oneerlijke handelspraktijk uitmaakt in de zin van de wet Handelspraktijken wordt in de hele sector van de gegevensverwerking *de facto* een systeem van autoregulering ingevoerd, aangezien elke verwerker voortaan zijn collegae zal kunnen aanklagen indien die een onrechtmatig gebruik maken van de persoonsgegevens in hun verwerking. De taak van de CBPL wordt hierdoor aanzienlijk verlicht.

Een tweede zaak die opvalt bij het lezen van de twee vonnissen is dat de rechtspraak streng is inzake het misbruik van persoonsgegevens: in beide gevallen wordt de bank veroordeeld, en telkens wordt een hoge dwangsom opgelegd. Ook dat is ongetwijfeld een goede zaak.

Een derde vraag die in de rechtsleer uitgebreid aan bod is gekomen bij de analyse van deze rechtspraak is de vraag naar de rechtmatigheid van de finaliteit direct marketing. Deze vraag is vandaag echter achterhaald aangezien de nieuwe W.V.P. deze finaliteit uitdrukkelijk vermeldt, en er een onvoorwaardelijk recht van verzet aan koppelt voor de betrokkene.

De rechtspraak formuleert hier voor het eerst enkele criteria aan de hand van dewelke bepaald kan worden wanneer het gebruik van de gegevens al dan niet

verenigbaar is met de finaliteit van de verwerking. Bij het beoordelen van die vraag gaat de rechter na wat de redelijke verwachtingen van de betrokkene zijn bij het lezen van de opgegeven finaliteit, wat de potentiële risico's zijn van een afwijkend gebruik van de gegevens, wat de aard van de gegevens is, en waar de belangen van de houder liggen.¹⁴⁷

Tenslotte valt bij het lezen van de betreffende vonnissen op dat de rechters het moeilijk hebben met het interpreteren van de W.V.P.: het onderscheid tussen een finaliteit en het gebruik van een verwerking, alsook het onderscheid tussen een verwerking en het gebruik van gegevens (bewerking) wordt niet altijd op een correcte manier gemaakt.

5.2. Ter afronding: de afdwingbaarheid van de W.V.P.

De W.V.P. is een wet die zich bevindt op de grens tussen het recht op privacy en het recht op informatie. De wet dient dan ook voortdurend op zoek te gaan naar een evenwicht tussen die twee. Het valt op dat er tot op heden ontzettend weinig rechtspraak is over de toepassing van de W.V.P. Nochtans is de wet al een aantal jaar in werking. De vraag dringt zich op waarom dit het geval is.

Een eerste reden waarom de W.V.P. zo weinig ingeroepen wordt is volgens mij het feit dat de meeste mensen gewoon niet weten dat de wet bestaat en hoe hij werkt. Diegenen die wel op de hoogte zijn van het bestaan van de W.V.P. en de mogelijkheden die de wet biedt moeten dan nog door de hele resem uitvoeringsbesluiten heen ploegen.

Een tweede probleem is de hoge graad van techniciteit van de W.V.P. Bij het lezen van beide vonnissen valt op dat ook de rechters het moeilijk hebben met begrippen als 'verwerking', 'gebruik van persoonsgegevens' en 'finaliteit'. Wat moeten ze dan niet betekenen voor een leek.

Ten derde is er tot op heden in de Belgische wetgeving geen mogelijkheid van verzet tegen het opnemen van persoonsgegevens in een verwerking. Wat is dan het nut van het uitoefenen van recht op toegang, inzage en correctie? Wat je ook doet, je gegevens blijven gebruikt worden. Hopelijk zo snel mogelijk zal ook dit probleem achterhaald zijn (cf. supra).

Een laatste, en misschien wel het meest fundamentele probleem van de privacybescherming in België is het feit dat de belangrijkste speler op dat vlak, de CBPL, niets voorstelt. Beeld u in dat er in België slechts één (hoogstwaarschijnlijk politiek benoemde) persoon is die zich voltijds bezig houdt met de controle op de naleving van de bepalingen van de W.V.P.! De CBPL is gedoemd om een schimmig leven te leiden. De enige manier waarop

¹⁴⁷ Zie hierover DUMORTIER, J., en ROBBEN, F., "Relatiebankieren en de finaliteitsregel van art.5 W.V.P.", noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994 en Voorz. Kh. Brussel, 15 september 1994, *Comp.*, 1994, nr.6, 247-250

de buitenwereld haar te zien krijgt is een website en een emailadres dat nooit antwoordt. Zolang er in deze toestand geen verandering komt is de kans groot dat de W.V.P., ondanks de enorme verbeteringen die de omzetting van de richtlijn erin heeft aangebracht dode letter blijft. Inderdaad, de W.V.P. legt hoge straffen op aan degene die haar bepalingen overtreedt, maar wat is de waarde van een maximumboete van 2 miljoen BEF als ze nooit uitgesproken wordt ? Gelukkig is er nog de wet Handelspraktijken zodat de zakenwereld de belangrijkste taak van de CBPL kan overnemen.